



EESTI NOORTEKESKUSTE HETKESEISU KAARDISTUS 2020

Osa 2

MIKS?

Käesolev kaardistus ja analüüs keskendub noortekeskuse sisulise vaate saamisele, eelkõige mõistmaks, kuidas tehnilised ja sisulised võimalused on noortekeskuste spetsialistide arvates tegelike vajadustega kooskõlas.

Heidi Paabort

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus

SISUKORD

1. ÜLDINE INFO.....	3
2. NOORTEKESKUSE JA AVATUD NOORSOOTÕO TEENUSE KÄTTESAADAVUS EESTIS.....	5
2.1 Noortekeskuse, avatud noorsootöö ja avatud ruumi teenuse selgitus	5
2.2 Avatud noorsootöö kättesaadavus.....	9
2.3 Ruumide vastavus noorte arvule.....	9
2.4 Noortekeskuses osalevate noorte vanus	10
2.5 Noorte vanusegrupid ja neile pakutavad teenused	12
2.6 Eelarve, teenused ja lisarahastus.....	13
3. ARENGUKAVA, MAINE, SEIRE.....	17
3.1 Arengukava	17
3.2 Noorsootöö kvaliteedi hindamine ja noorte tagasiside.....	18
3.3 Võrgustumine	20
3.4 Kommunikatsioon.....	21
4. INIMESED JA TEENUSED.....	24
4.1 Noorsootöötajate arv kontakttöös	24
4.2 Noorsootöötajate tööstaaž	25
4.3 Tööaeg, kontakttöö noortega ja teised tegevused	26
4.4 Kompetents ja koolitustel osalemine	26
4.5 Noortekeskuste hetkeseis	28
5. 17+ NOORED JA NEILE SUUNATUD TEENUSED.....	31
5.1 17+ vanusegrupi tänased tegevusvõimalused noortekeskustes.....	31
5.2 Lisaressursid 17+ vanusegrupi tarbeks	33
5.3 Kompetentside ja teadmiste vajadused 17+ vanusegrupiga töötamisel.....	33
5.4 17+ vanusegrupi teised olulised tegurid.....	34
5.5 17+ vanusegrupi lühianalüüsi kokkuvõte.....	34
5.6 Uuringu “19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon” ja noortekeskuste kaardistusest tulenevad järeldused.....	35
6. TULEVIK.....	37
Peamised märkamised kaardistusel	39
Poliitikasoovitused.....	43

Head noortekeskused ja teised huvilised!

Teie ees on järjekordne kaardistus, mis võimaldas uurida ja minna sügavuti avatud noortekeskuste tegemistega.

Noortekeskus muutub aasta-aastalt aina olulisemaks noorsootöö korraldajaks, kus jälgitakse meile nii olulisi üldnimlikke väärtusi nagu ausus, hoolivus, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu kui ka ühiskondlikke väärtusi nagu vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus.

Avastage ka Teie ja tegutsege ikka edasi või toetage ning tehke koostööd avatud noortekeskuste maailmaga, et luua ühiselt keskkond, kus kõik kogukonnaliikmed tunnevad end hoitud ja õnnelikena. Nii loome ka eelduse, et mitmed õpingutega eemalolevad noored tulevad oma kogukonda tagasi, et pakkuda oma lastele just seda õnne, mis neil endil lapsepõlvest meeles.

Head lugemist ja kasutamist!

Maivi Liiskmann

Eesti ANK tegevjuht

2020

1. ÜLDINE INFO

Käesolev kaardistus on järg 2020. aastal maist juunini toimunud tegevusele, kus Eesti ANK viis läbi Eesti noortekeskuste olukorra, vajaduste ja jätkusuutlikkuse küsitluse. Esimeses kaardistuses analüüsiti eelkõige noortekeskuste tehnilist võimekust, et saada sisendeid noortekeskuste struktuuri, võrgustiku hetkeolukorra, väljakutsete ja vajaduste kohta.

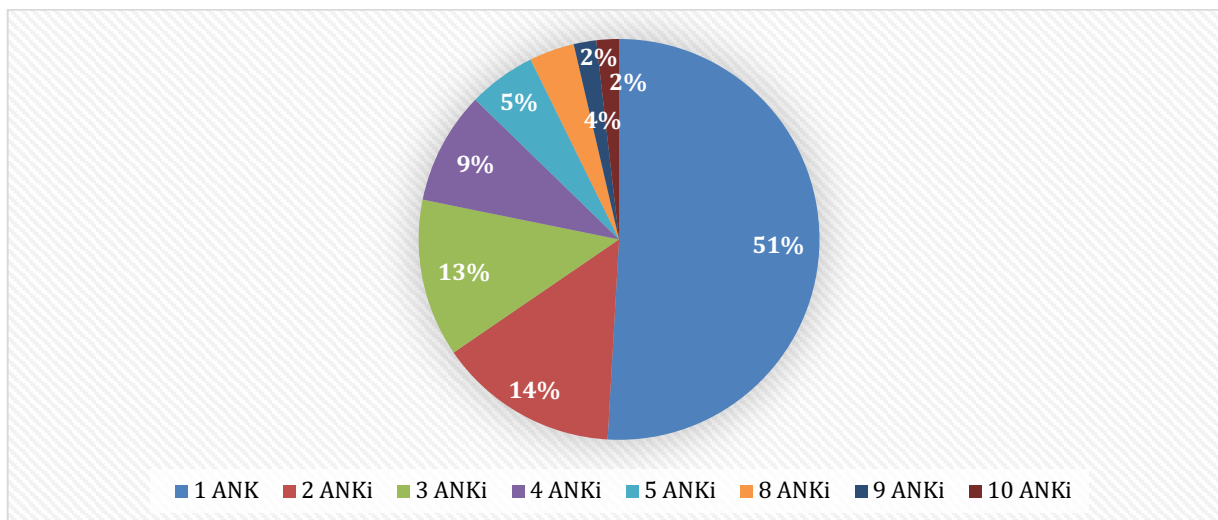
Käesolev kaardistus ja analüüs keskendub sisulise vaate saamisele, eelkõige mõistmaks, kuidas tehnilised ja sisulised võimalused on noortekeskuste töötajate arvates tegelike vajadustega kooskõlas. Lisaks soovisime saada teada, mis on meie keskuste tegevustes ootuspärane ning milliseid uusi lahendusi me kitsaskohtade parandamiseks vajame. Mõlemad kaardistused on koostatud strateegilise partnerluse tegevuse raames Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Noortekeskuste olukorra kaardistamiseks kasutati *Google Forms*i võimalusi. Küsimustikule tuli vastata asutuse-põhiselt, vastused olid anonüümsed ja asukohta määravaks tasandiks maakond. Küsimustikus oli 47 küsimust, mis omakorda jaotusid nelja teema vahel: üldine (1), süsteemsus (2), inimesed ja teenused (3) ja varia (4).

Küsitlusele vastati kõikidest maakondadest 135 noortekeskuse, 245 noorsootöötaja ning 55 neid ühendava asutuse kohta. 55st asutusest 87% olid KOVile kuuluvad asutused ja 13% MTÜdele kuuluvad asutused. Üle poole ühes maakonnas asuvatest noortekeskustest vastasid kaardistuse küsitlusele Harju-, Jõgeva-, Lääne-Viru-, Pärnu-, Rapla- ja Võrumaa noortekeskused.

Võrreldes kevadise kaardistusega, on peamine erisus selles, et esimeses kaardistuses vastati noortekeskuse kohta, käesolevas kaardistuses asutuse kohta. Kaardistus tõi välja, et noortekeskuste arv asutuses varieerub ühest kümneni.

Kõige enam oli asutusi, kus struktuuris on üks noortekeskus (51%), 14% asutustes oli kaks ja 13% puhul kolm noortekeskust (vt Joonis 1). Maakonniti ei ole näha erisust struktuuride osas.



Joonis 1. Noortekeskuste arv vastanud asutuse kohta (%)

Küsitlusele vastanud 55 asutuse kohta olid 88% (48) Eesti ANKi liikmed. Küsitlusele vastati seega 62% Eesti ANKi olemasolevate liikmete ja 61% (126) liikmetele kuuluvate noortekeskuste kohta.

Kaardistuse analüüsi aluseks on 2020. aastal Eesti ANKi poolt loodud “Noortekeskuste miinimumstandardi” eelnõu.

Standard sätestab mitmeid noortekeskusega seotud mõisteid, noortekeskuse asutamise, ümberkorraldamise ja noortekeskuse teenuse osutamise aluseid ning noortekeskuse teenuse osutamise miinimumnõudeid. Lisaks võimaldavad standardi suunised paremini hinnata noortekeskuse tööd ja selle korraldamist.

2. NOORTEKESKUSE JA AVATUD NOORSOOTÖÖ TEENUSE KÄTTESAADAVUS EESTIS

2.1 Noortekeskuse, avatud noorsootöö ja avatud ruumi teenuse selgitus

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse poolt 2020. aastal loodud “Noortekeskuste miinimumstandardi” eelnõu toob välja, et **noortekeskus** on avatud noorsootöö meetodil¹ töötav noorsootööasutus², mis tegutseb noortevaldkonnas³ ja mis osutab avatud noorsootöö teenust ning vajadusel muid noorsootöö teenuseid⁴ ning mis võib olla teenusepiirkonna⁵ (ümbruskonna) noorsootöö korraldamise asutus⁶ ning mille tegevustes saavad osaleda vaba tahte⁷ alusel kõik noored⁸.

Noortekeskuse teenus on noortevaldkonna teenus, kus noortekeskus osutab avatud noorsootöö ja vajadusel teisi noorsootöö teenuseid oma erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, luues noortele arengu- ja eneseteostuse võimalused.

Avatud noorsootöö teenus on noortele suunatud noortevaldkonna teenus, mida osutatakse noortekeskus(t)e kaudu ja kus luuakse noortele tingimused vaba tahte alusel osalus- ja eneseteostusvõimaluseks, et toetada nende aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnaelus. Teenust

¹ Avatud noorsootöö meetod on kooslus avatud noorsootöö põhimõtetest, mille toimimiseks peavad kõik põhimõtted olema järgitud, ja see on vahend noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomisel

² Noorsootööasutus on valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav asutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevus on korraldada noorsootööd (Noorsootöö Seadus)

³ Miinimumstandardi raames nimetatakse noortevaldkonnaks kahe alasuuna, noortepoliitika (noorsootöö, haridus, tööhõive, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, kultuur) ja noortevaldkonna teenuste kooslust (Noortevaldkonna arengukava 2021-2035 eelnõu)

⁴ Miinimumstandardi raames nimetatakse noortevaldkonna teenusteks järgmisi teenuseid: mobiilne noorsootöö (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades), tööhõivelisusega seotud tegevused, tugigrupid ja -teenused, huvitegevus, noortelaagrid, temaatilised noortekoolitused, rahvusvaheline noorsootöö jmt

⁵ Miinimumstandardi raames nimetatakse tegevuspiirkonnaks noortekeskuse omaniku poolt sätestatud piirkonda, kus noortekeskuse teenust osutatakse

⁶ Miinimumstandardi alusel nimetatakse noorsootöö korraldamise asutuseks noortevaldkonna teenust, mis koordineerib kokkulepitud tegevuspiirkonnas noortekeskuse kaudu erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades erinevaid noorsootöö teenuseid, mis loob noortele arengu ja eneseteostuse võimalused

⁷ Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgsuseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö Seadus)

⁸ Noor on seitsme- kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö Seadus)

osutatakse erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, enamjaolt kas avatud ruumi teenusena või avatud noorsootöö põhimõtete kasutamise kaudu teistes noorsootöö teenustes.

Avatud ruumi teenus on avatud noorsootöö meetodil toimiv teenus, kus noortele on loodud mitmekülgsed enesteteostust ja arengut võimaldavad tingimused, tegutsemaks ühises füüsilises või virtuaalses ruumis, mis võimaldavad luua noortega vahetuid kontakte ja toetada neid lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest. Avatud ruumi teenuses saab noor sotsialiseeruda, projektinõustamist ja tuge oma idee elluviimisel, noorteinfot, esmatasandi nõustamist ja vajaduse korral spetsialisti juurde suunamist, osaleda vabatahtlikus tegevuses ja noorte osaluskogude/aktiivgruppide töös ning võimalusel laenutada tasuta tema huviga seotud vabaaja tegevusvahendeid.

On oluline, et noortekeskus lähtub oma töös järgmistest **avatud noorsootöö põhimõtetest**:

- 1) tegevused on **mõtestatud ja arendavad** (mis eeldab noorega õpitu analüüsimist);
- 2) **ea- ja võimetekohased** ehk tegevuste osutamisel võetakse samaaegselt arvesse noore vanust, huvisid ja võimeid;
- 3) noortele **tasuta**;
- 4) **osalust** soodustavad;
- 5) tagatud **võrdsete võimalustega** ehk **ei ole eeltingimusi osalemiseks**, mis sõltuksid noore taustast (tõekspidamised, võimed, oskused, teadmised).

Noortekeskus on **apoliitiline** ja **religioosete** eelistusteta ja noortekeskuse **jätkusuutlik tegevus põhineb arengukaval**, mille loomisprotsessi on kaasatud nii teisi kogukonnas noortega töötavaid asutusi kui ka noori, ja mille loomisel on arvestatud Eesti noortevaldkonna arengukavaga. Lähtuvalt kohalikust arengukavast luuakse ja kinnitatakse iga-aastane noortekeskuse tegevuskava. Lisaks on noortekeskuse tegutsemise aluseks noortekeskuse põhikiri/põhimäärus ja noortekeskuse pidaja poolt loodud töökeskkonnaga seotud õigusaktid.

Noortekeskuse teenuseid osutatakse vajadusel erinevates noorsootöö **füüsilistes**⁹ ja **virtuaalsetes**¹⁰ keskkondades. Noortekeskuse **avatud ruumi teenused on** tegevuspiirkonna **noortele kättesaadavad**¹¹ **erinevates noorsootöö keskkondades vähemalt 25**¹² **tundi nädalas.**

⁹ Miinimumstandardi raames on arvestatud, et füüsiline keskkond on õpikeskkond, kus teenuse kasutamiseks ei ole vajadust kasutada digitehnoloogilisi vahendeid

¹⁰ Miinimumstandardi raames on arvestatud, et virtuaalne keskkond on õpikeskkond, kus on teenuse kasutamiseks vajadus kasutada digitehnoloogilisi vahendeid

¹¹ Käesoleva standardi raames on kättesaadavuse all arvestatud sisulist ligipääsu teenustele (nt tegevuste kellaag, vanuseline jaotus, osalemisel ei ole eeltingimusi (oskused, teadmised, tõekspidamised))

¹² Rahandusministeeriumi KOV teenuste seire noortekeskuste kriteeriumites on sätestatud selleks 20-60 tundi nädalas, <https://minuomavalitsus.fin.ee/et>

Noortekeskuse teenus on tegevuspiirkonna noortele **ligipääsetav**¹³ ja füüsilise tegevusruumi puhul selleks eraldi ehitatud hoones või ruumides. Kui noortekeskus asub mõne teise asutusega ühes majas, soovitame neutraalse sisenemise tagamiseks võimaldada keskusesse eraldi sissepääsu.

Noortekeskusel on soovituslik tagada noorsootöötegevusteks füüsilist ruumi vähemalt 50 m² või noore kohta 4 m². Kvaliteetse teenuse tagamiseks on noortekeskuse hoones **avatud ruumi** teenuse osutamiseks vajalik **avatud ruumi olemasolu**, mis võimaldab noorsootöötajal luua noortega vahetult kontakte ja arendada vestlust, õppida noori tundma, kuulata noorte arvamust ning noorte seisukohast olulisi päevakajalisi probleeme ja anda suuniseid viimaste lahendamiseks, ning toetada noorte algatusi individuaalsetest vajadustest ja eelistustest lähtuvalt. Kui noortekeskus pakub lisaks avatud noorsootöö teenusele teisi füüsilisi ruume eeldavaid noorsootöö teenuseid, soovitame noortekeskuse loomisel või arendamisel arvestada teiste samaaegselt kasutatavate ruumide olemasolu hoones, nt huvi-, grupi- ja individuaalseid tegevusi eeldavaid ruume.

Noorsootöötaja tööaeg sisaldab **lisaks kontakttööle** noortega keskuse töö **teisi tegevusi vähemalt 10 tundi**, nagu ettevalmistavaid, noorsootöö- ja sidusvaldkonna koostöötegevusi, täiendkoolitustel osalemist, mitmepäevaseid väliüritusi, muutuvate vajadustega kursis hoidmist jne. Seega on vajadus keskuse kohta **vähemalt 1,0-koormusega spetsialist**. On leitud, et noortekeskuse avatud ruumi füüsilise teenuse raames toimuva tegevuse korral on **piirarv** ühe noorsootöötaja kohta 24 noort ja välitegevuste korral on piirarv ühe noorsootöötaja kohta 15 noort. Välitegevuses, mis on seotud mobiilse noorsootööga, osutab noortele teenust alati vähemalt kaks noorsootöötajat korraga.

On oluline, et noorsootöötaja omab või omandab **noorsootöötaja kutset** või noorsootöö või **sidusvaldkonna (sotsiaalteaduste valdkonna) eriala haridust**. Noortekeskuses teenuse osutamiseks vajalikud **kompetentsid** on järgmised: noorte huvide ja arenguvajaduste kaardistamine, mitteformaalset õpet toetavate tegevuste kavandamine, noorte mitteformaalse õppe toetamine, mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatatu mõtestamine koos noortega, mitmekesiste noorsootöö keskkondade ja meetodite kasutamine ning arendamine, noorte kaasamine, kodanikuhariduse toetamine, noorte ettevõtlikkuse toetamine, tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamine, õiguskõueleka käitumise kujundamine, kultuuridevaheliste kompetentside ja sallivuse arendamine, info jagamine noortele, noorte digitaalse kirjaoskuse arengu toetamine, erivajadustega noorte kaasamine noortekeskuse tegevustesse, noorte esmane nõustamine.

¹³ Miinimumstandardi raames on ligipääsetavuse all arvestatud füüsilist ligipääsu teenustele (nt asukoht, transpordihendus, liikumisvabadus hoones, kaldtee olemasolu, valgus, mööbel, suunaviidad, tegevuste sobiv vorm ja füüsiline või virtuaalkeskkond jmt)

Noortekeskus on **koostööpartneriks** teistele noortega töötavatele asutustele ja kohalikule omavalitsusele noorsootöö kvaliteetseks arendamiseks, **rääkides regulaarselt kaasa** piirkonna noorte elu kujundavates protsessides, sh olles partneriks piirkonna arendusdokumentide loomisel.

Noortekeskus viib vähemalt kord aastas läbi **tagasiside-** ja **rahuloluküsitlusi**. Noortel on võimalus arvamust avaldada ja ettepanekuid teha ka anonüümselt.

Noortekeskuse külastatavuse ja tegevuste kohta kogutakse regulaarselt **tõenduspõhist statistikat** (nt Logiraamat), et analüüsida noorte osalust, tegevuste vastavust vajadustele, noortekeskuse stabiilsust, kitsaskohti ja väljakutseid. Vastavalt analüüsi tulemustele kohandatakse pakutava teenuse sisu ja viiakse sisse analüüsi käigus välja tulnud parendusettepanekud.

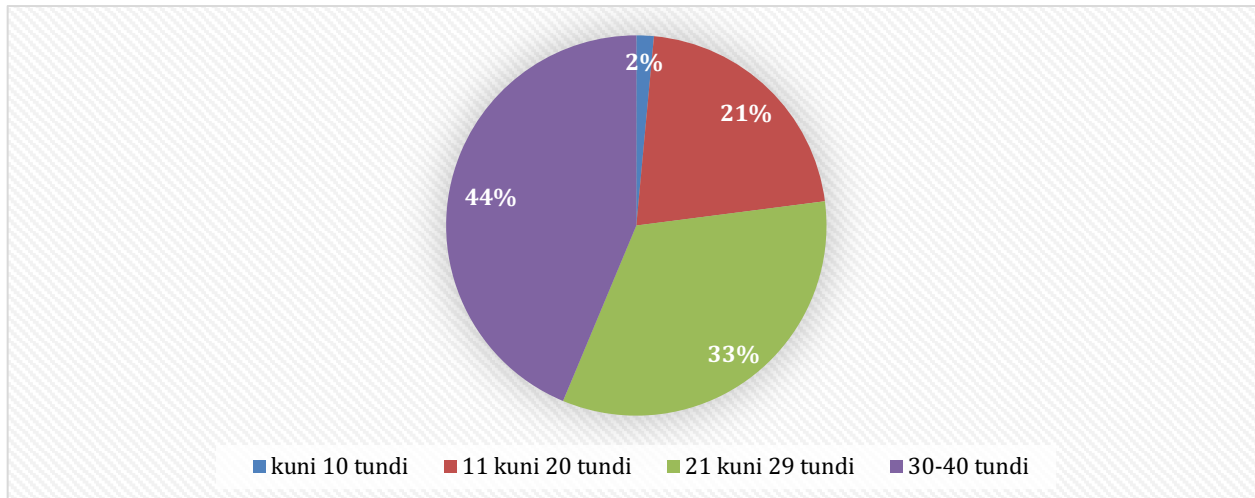
Noortekeskus kommunikeerib oma töö tulemusi nii noortele, valdkonna teistele asutustele, kohalikule omavalitsusele ja kogukonnale (laiemale avalikkusele).

Lisainfo: www.ank.ee

2.2 Avatud noorsootöö kättesaadavus

Lähtuvalt “Noortekeskuse miinimumstandardist”, peab noortekeskuse teenus **olema** tegevuspiirkonna noortele **ligipääsetav** ja vähemalt 25 tundi nädalas kättesaadav, sh tuleb arvestada, et noortekeskuse teenuseid osutatakse vajadusel erinevates **noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades**. Küsitluse tulemus näitas, et 135 noortekeskuse kohta on avatud noorsootöö teenused noortele kättesaadavad keskmiselt 24 tundi nädalas. See toob esile ühe suure kitsaskoha avatud noorsootöö pakkumisel, kus teenuse kättesaadavus ei ole igas piirkonnas piisav või standardile vastav. Standardile vastas hetkel 60% vastanud asutusi.

Rahandusministeeriumi KOV teenuste seire noortekeskuste kriteeriumites¹⁴ on sätestatud noortekeskuste teenuse pakkumise baastasemeks 20 tundi nädalas. Kaardistus näitab, et suurem osa (77%) noortekeskustest pakub teenust üle 21 tunni nädalas. 44% pakub teenust 30–40 tundi ja 33% noortekeskustest 21–29 tundi nädalas (vt Joonis 2). **Siiski on 40% noortekeskusi, mis hetkel osaliselt ei suuda tagada miinimumstandardis ette nähtud tunde ja 23% noortekeskusi, mis pakuvad teenust kuni 20 tundi nädalas.** Seega ei suuda 23% noortekeskustest vastata ka mitmele noortekeskustele suunatud konkursside tingimustes (nt ANK konkurs, Varaait konkurs) olevale nõudele, mis võib omakorda mõjutada lisaressursside leidmise võimalust.



Joonis 2. Avatud noorsootöö kättesaadavus asutuse kohta nädalas (%)

2.3 Ruumide vastavus noorte arvule

Noortekeskusel on soovituslik tagada noorsootöötgevusteks füüsilist ruumi vähemalt 50 m² või noore kohta 4 m².

¹⁴ <https://minuomavalitsus.fin.ee/et>

135 noortkeskuse kohta on avatud noorsootöö teenuse kättesaadavuse tagamiseks kasutada 26426 ruutmeetrit. Igapäevane külastajate arv 135 noortkeskuse kohta on 2734¹⁵ noort, **mis teeb 9,7 ruutmeetrit noore kohta.** Kui analüüsisist võtta välja noortkeskused, mille ruutmeetrite arv on tavapärasest kõrgem, on keskmine ruutmeetrite arv vahemikus 6–7. 7 asutust 55-st (13%) töid välja, et neil on ühe noore kohta vähem, kui 4 ruutmeetrit.

Kuigi mitmes maakonnas vastas küsitlusele alla poole olemasolevatest noortkeskustest, saab välja tuua, et aktiivsemalt vastanud maakondades oli alla nelja ruutmeetri (mis on “Noortkeskuste miinimumstandardi” alusel üks miinimumnõue kvaliteetseks tööks) märkinute seas Rapla, Lääne-Viru, Pärnu, Harju ja Võru maakonna noortkeskusi. Samas näitab analüüs, et kõige rohkem ruutmeetreid noore kohta on samuti eelpool nimetatud maakondades. Sellest saab järeldada, et omavalitsused on pakkunud noortele erinevaid lahendusi ja see ei sõltu asukohast.

2.4 Noortkeskuses osalevate noorte vanus

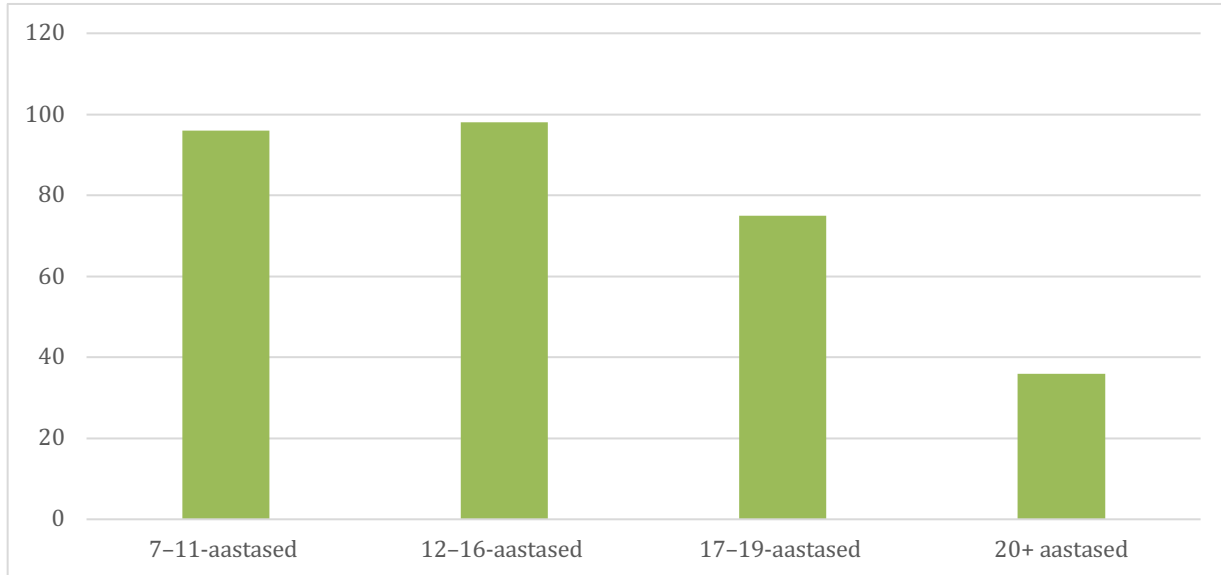
Noorsootöö seadusest tulenevalt on noorsootöösse oodatud noored vanuses 7–26-aastat. Miinimumstandardist lähtuvalt on noortkeskuse üks eeltingimusi, et vanusest tulenevalt ei tehta noortele osalemiseks kitsendusi, seega on noortkeskustesse oodatud kõik noored vanuses 7–26.

Kaardistusele vastanud noortkeskuste andmetel (135)¹⁶ osaleb noortkeskuste töös 39885 erinevas vanuses noort. **Võttes aluseks, et kaardistusele vastas veidi alla 50% noortkeskustest, saab järeldada, et Eestis osaleb avatud noorsootöös iga-aastaselt tõenäoliselt 75000–80000 noort.**

Kõige enam osalevad avatud noorsootöös vastanute arvates noored vanuses 7–16 (vt Joonis 3). 98% vastanud asutusi töid välja, et nende noortkeskustes osalevad noored vanuses 12–16 ja 96% asutusi töid välja, et nende keskustes osalevad noored vanuses 7–11. Mõlema sihtrühma osalus on kooskõlas ka noortkeskuste poolt väljatoodud tegevusvõimalustega, kus suurem osa ressursi suunatakse just sellele sihtrühmale. Samas on kõrge osalus ka vanusegrupil 17–19, kes osalevad 75% vastanud asutuste noortkeskustes. Vähem osaleb noori vanuses 20+, aga samas on see sihtgrupp esindatud siiski rohkem kui 1/3 Eesti noortkeskuste asutustest. Sarnast pilti kinnitab ka Noortkeskuste Logiraamat, kus on näha, et 2019. aastal osales noortkeskuste tegevustes (174 noortkeskuse põhjal) kõige aktiivsemalt vanusegrupp 7-16. Kuna logiraamatus on 174 ja kaardistuses 135 noortkeskuse andmed, on tulemused veidi erinevad, logiraamatus on registreeritud pigem veidi enam osalejaid vanuses 7-11 (vastavalt 44% ja 36%). Kui vaadata erinevate noorte arvu, on ka siin vanusegrupp 7-11 veidi enam esindatud (vastavalt 41% ja 40%).

¹⁵ Suurem osa noortkeskusi kogub osalusstatistikat Logiraamatu kaudu, mis annab täpse osalejate ja vajadusel erinevas vanuses noorte arvu

¹⁶ Eestis on 288 noortkeskust



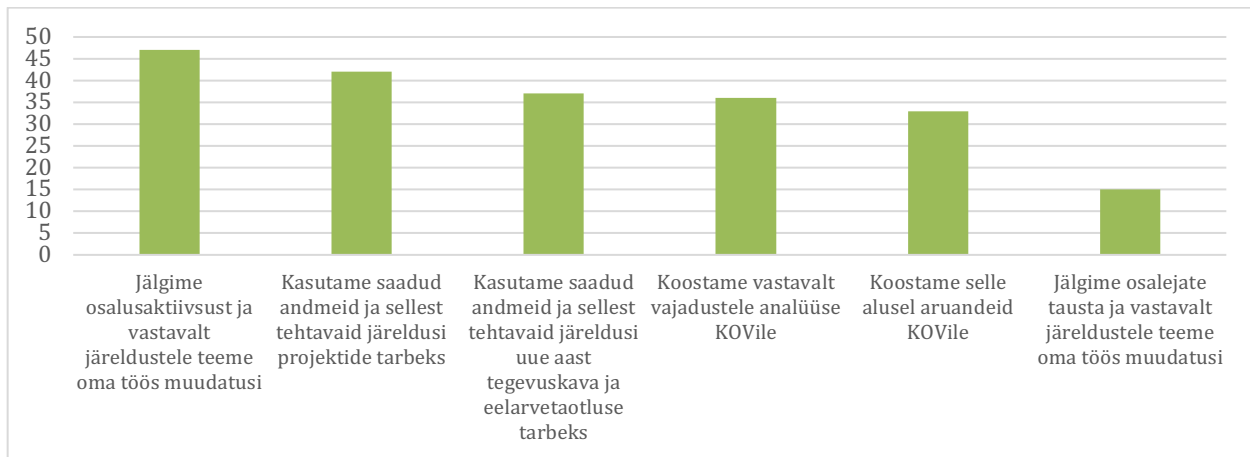
Joonis 3. Noortekeskuse töös osalevate noorte vanus vanusegruppide ja osalusaktiivsususe kaudu (%)

Noortekeskuse miinimumstandard toob välja, et külastatavuse ja tegevuste kohta kogutakse regulaarselt tõenduspõhist statistikat, et analüüsida noorte osalust, tegevuste vastavust vajadustele, noortekeskuse stabiilsust, kitsaskohti ja väljakutseid. Vastavalt analüüsi tulemustele kohandatakse pakutava teenuse sisu ja viiakse sisse analüüsi käigus välja tulnud parendusettepanekud.

74% vastanud asutustest kasutab noorte osaluste registreerimiseks Noortekeskuste Logiraamatut. Selle abil on kõigil noortekeskustel võimalik koguda igapäevast statistikat ühesugustel alustel, seega on andmed sarnaselt tõlgendatavad ning tulemuseks on tõestuspõhine statistika. Ülejäänud asutused registreerivad noori teiste võimaluste kaudu (oma süsteem, kaustik, registreerimislehed, Exceli tabel jms).

Logiraamatu kasutamise korral lisavad noored oma osalusandmed ise 39% vastanud asutustest, sh nii avatud ruum kui ka teised tegevused; 37% puhul märgivad avatud ruumi osaluse noored ise, grupitegevused lisavad aga noorsootöötajad ja 24% puhul märgivad kõik avatud ruumi ja grupitegevuste andmed noorsootöötajad.

Kõik asutused tõid välja, et kasutavad saadud andmeid oma töö paremaks korraldamiseks. Kõige rohkem jälgitakse noorte osalusaktiivsust ja kasutatakse erinevaid andmetest tehtavaid järeldusi projektide ja tegevuskavade esitamise tarbeks (47%) (vt Joonis 4). Vähesemal määral jälgitakse osalejate tausta (vanust, sugu jmt). Vabavastustena lisati veel andmete kasutamise võimalused esitluste tarbeks ja erinevate noorte arvu jälgimine.

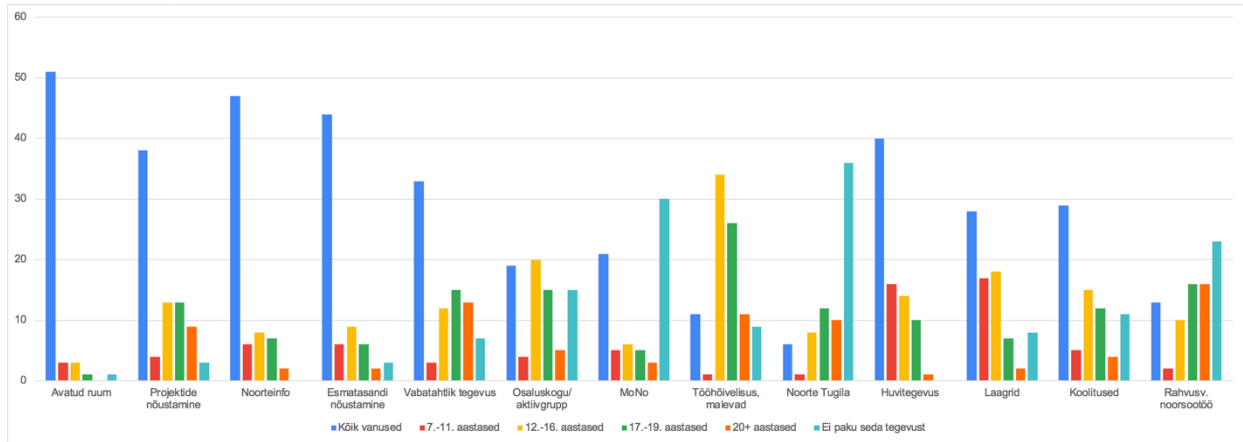


Joonis 4. Logiraamatu andmete kasutamine eesmärkide kaupa (%)

2.5 Noorte vanusegrupid ja neile pakutavad teenused

Noortekeskuse teenus on noortevaldkonna teenus, kus noortekeskus osutab avatud noorsootöö ja vajadusel teisi noorsootööteenuseid oma erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, luues noortele arengu- ja eneseteostusvõimalused. Noortekeskus peab oma töös lähtuma avatud noorsootöö põhimõtetest, seega tegevused on mõtestatud ja arendavad, mis eeldab noorega õpitu analüüsimist (1); ea- ja võimetekohased ehk tegevuste osutamisel võetakse samaaegselt arvesse noore vanust, huvisid ja võimeid (2); noortele tasuta (3); osalust soodustavad (4); tagatud võrdsete võimalustega ehk ei ole eeltingimusi osalemiseks, mis sõltuksid noore taustast (tõekspidamised, võimed, oskused, teadmised) (5). Enamjaolt viiakse neid põhimõtteid ellu avatud ruumi teenuse kaudu, mis on avatud noorsootöö meetodil toimiv teenus, kus noortele on loodud mitmekülgset eneseteostust ja arengut võimaldavad tingimused, tegutsemaks ühises füüsilises või virtuaalses ruumis, mis võimaldavad luua noortega vahetuid kontakte ja toetada neid lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest. Teised noorsootöö teenused on käesoleva kaardistuse raames järgmised tegevused: mobiilne noorsootöö (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades), tööhõivelisusega seotud tegevused, tugigrupid ja -teenused, huvitegevus, noortelaagrid, temaatilised noortekoolitused ja rahvusvaheline noorsootöö.

Kaardistus toob välja, et suures osas on noortekeskustes tagatud avatud noorsootöö teenused ja teatud noorsootöö teenused mitte, sh ei pakuta kõiki teenuseid igale vanusele (vt Joonis 5). Teenused, mida kõige vähem teiste noorsootöö teenuste alt noortekeskustes pakutakse, on näiteks mobiilne noorsootöö, tugiteenused, rahvusvaheline noorsootöö ja osalusgrupid.



Joonis 5. Noortekeskuse osutatavad teenused vanusegruppide kaudu (%)

Kaardistus näitab selgelt, et kõik vanused on pigem esindatud avatud noorsootöö ja avatud ruumi teenuse osas (sh projektid, noorteinfo, esmatasandi nõustamine) ja vabatahtliku tegevuse ning huvitegevuse osas. Sihtgrupipõhine töö on suunatud pigem vanemale noorele ja tööhõivelisusega seotud tegevustele, lisaks rahvusvaheline noorsootöö, mobiilne noorsootöö, koolitused, laagrid ja osaluskogud.

2.6 Eelarve, teenused ja lisarahastus

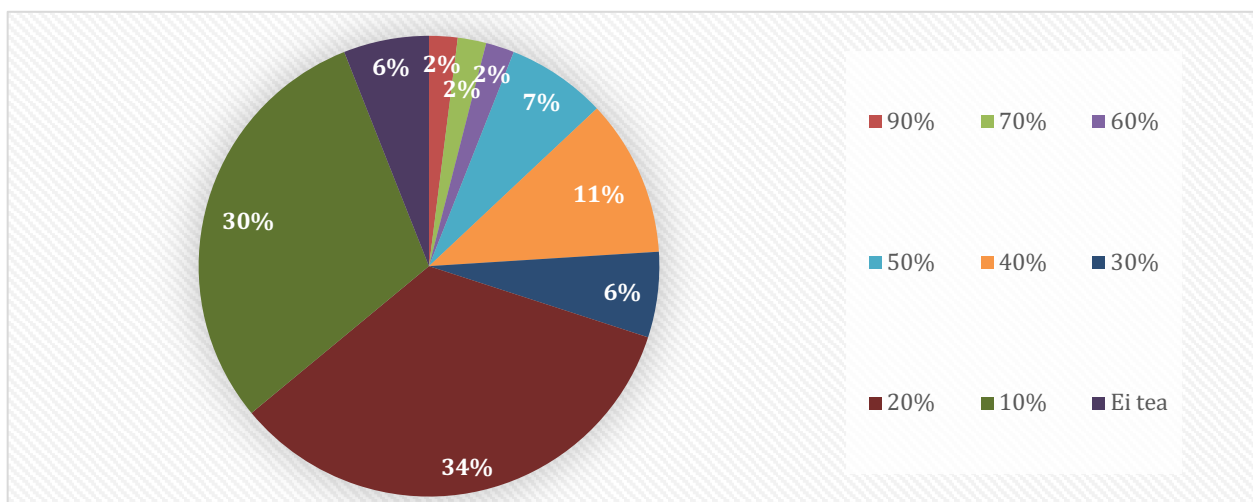
Kaardistus võimaldas analüüsida teenuste osutamise, KOVi poolt suunatud eelarve ning kompetentsidega seotud seoseid. Kaardistuse puhul paluti asutustel välja tuua eelarve, mis on asutusele (avatud noorsootöö) eraldatud kohaliku omavalitsuse poolt. Peamiselt kulub see noortekeskuse ülalpidamiseks, tegevuskuludeks ja palkadeks. Mitu asutust tõi välja, et neil ei ole täpset ülevaadet kuludest, mis suunatakse noortekeskusele ja avatud noorsootööle, sest kõik kulud ei kajastu otseselt nende eelarvereval või on hoones mitmeid teisi teenusepakkujaid, mistõttu ei saa täpset osa välja tuua. Seega on avatud noorsootöösse suunatavate ressursside kajastamine eelarvetes erinev.

Noortekeskuste eelarved ja noorte osalus teenuses on aastati erinev, samas 2019. aasta alusel saab välja tuua, et KOVi poolt avatud noorsootöösse suunatud eelarve (analüüsis vastused, kus väljatoodud summa kajastab selgelt avatud noorsootöö või noortekeskuse teenust) **noore kohta varieerub 20 eurost 1667 euron**. Nimetatud summa puhul ei ole näha erisust asutuse omandivormi osas.

Sarnaste kriteeriumite alusel saab välja tuua, et 2019. aastal avatud noorsootöö teenusesse suunatud summa noortekeskuse **ruutmeetrite kohta varieerus 29 eurost ja 4029 euron**. Alla 100 euro ruutmeetri kohta on välja toodud Valga, Võru, Jõgeva, Rapla ja Pärnu maakonna puhul, üle 500 euro ruutmeetri kohta Harju, Võru ja Rapla maakonna puhul. Sellest saab järeldada, et

omavalitsused on pakkunud noortele erinevaid lahendusi ja see ei sõltu – sarnaselt ruumide suurusega – asukohast.

Kaardistuse raames paluti välja tuua, millises mahus on 2019. aastal nende asutus toonud lisaks KOVi toele lisarahastusi projektide või teenuste müügi kaudu. 6% asutustest tõi välja, et nad ei ole täpselt kursis, kui palju lisaraha nad on juurde toonud, kõik teised vastanud asutused tõi välja, et nad on lisarahastust juurde leidnud (vt Joonis 6). **20% lisaks KOVi toele on juurde leidnud 34% asutusi, 10% lisatuge on leidnud 30% ja 40% lisatuge 11% asutustest. 2% asutustest on lisarahastust leidnud kuni 90%.** See näitab, et 13% asutustest on lisaraha juurde vajanud ja ka leidnud 50% ja rohkem, 81% asutustest kuni 50%. Kaardistus ei võimalda teha järeldust, kas nende vajadused võisid olla suuremad, kui saadud lisatoetus oli.



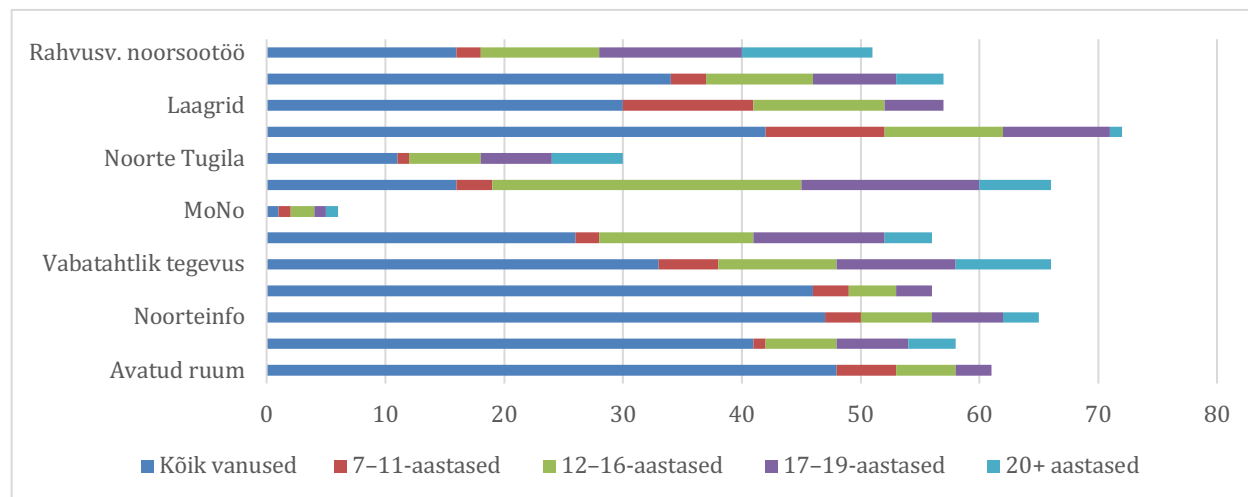
Joonis 6. Noortekeskuste ressursside leidmine KOVi toele lisarahastuse kaudu (%)

Kevadisel kaardistusel uuriti noortekeskuste käest eelkõige infrastruktuuriga seotud toetuse vajaduse kohta, sügisene kaardistus palus sellele küsimusele vastata vabavastuse vormis laiemat pilti silmas pidades. **Kõige enam on asutused välja toonud, et lisarahastuse võimaluse korral suunaks nad need kas lisatööjõu palkamiseks või töötajate koormuse tõstmiseks (53%).** Teisena nimetati sise- ja välitegevusvahendeid (33%), kolmandaks lisaressursse, mis võimaldaks töötajatele arendusvõimalusi ja pakkuda *coachingut* ning nt supervisioone (25%). Järgnesid mööbel (24%), digivahendid nutika noorsootöö tarbeks (20%), erinevate uute lähenemiste¹⁷ ja meetodikate kasutuselevõtt (13%), uus hoone (9%), noortekoolitused (9%) ja rahvusvaheline noorsootöö (2%).

Lisaks kaardistasime, millisteks teenusteks ja tegevusteks ning mis sihtgrupile on hetkel asutustel eelarves rahastus. Vastustes joonistub kõikide vanustegruppide põhiselt välja, et suurem osa teenustele suunatud eelarvest läheb eelkõige avatud noorsootöö, huvitegevuse, esmatasandi

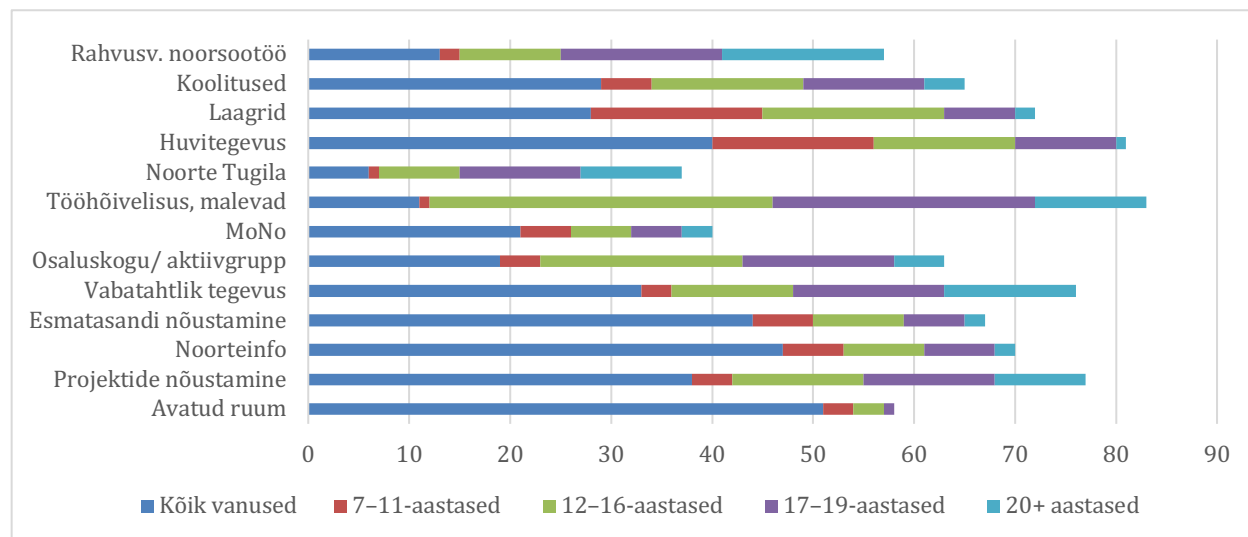
¹⁷ Uute lähenemiste puhul olid välja toodud mobiilne noorsootöö, Noorte Tugila, huvitegevus, ettevõtluse programmid jmt.

nõustamise, noorteinfo ja projektide nõustamise teenuse osutamiseks (vt Joonis 7). Spetsiifiliselt vanusegrupiti on rahastus tagatud pigem järgmiste teenuste puhul: tööhõivelisus (malevad), Noorte Tugila ja osalus kogud (aktiivgrupid). Kõige vähem on ressursse suunatud mobiilse noorsootöö tegemiseks.



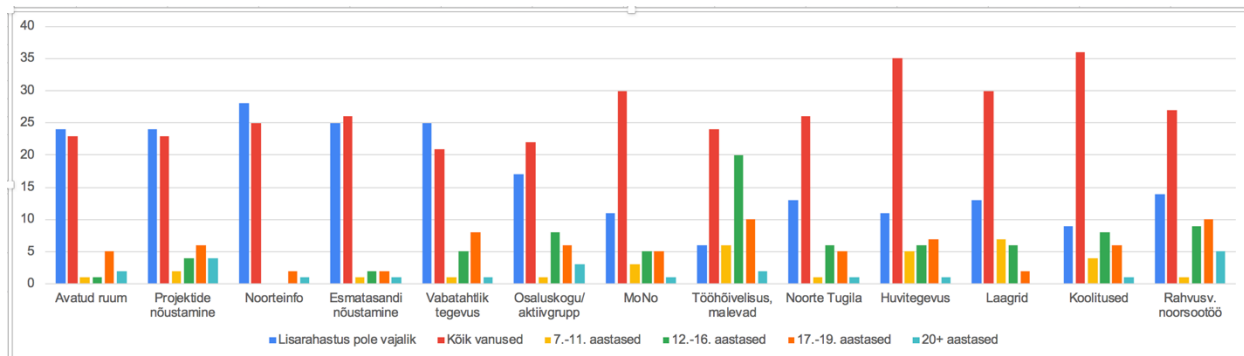
Joonis 7. Noortekeskuste eelarve teenuste olemasolu vanusegruppide kaudu (%)

Et olla kindel sihtgrupipõhise töö seotuses pigem eelarvega, kaardistasime lisaks noorsootöötajate kompetentside olemasolu teenuste ja sihtgrupi kaudu. **Kaardistus tõi välja, et vastanud asutustes on kõige enam teadmisi ja oskusi avatud noorsootöö teenuse pakkumiseks, järgnevad noorteinfo, esmatasandi nõustamine ja huvitegevus ning seda kõikide vanuste puhul** (vt Joonis 8). Kuigi tegemist on osaliselt omavalitsuse vajadusega antud teenuste järele, annab see ka ülevaate, mida täna pakutakse. Spetsiifiliselt vanusepõhised sihitud teenused kaardistuse alusel on näiteks rahvusvaheline noorsootöö, tööhõivelisuse teenused (nt malev), osalus kogud (aktiivgrupid), mobiilne noorsootöö ja Noorte Tugila.



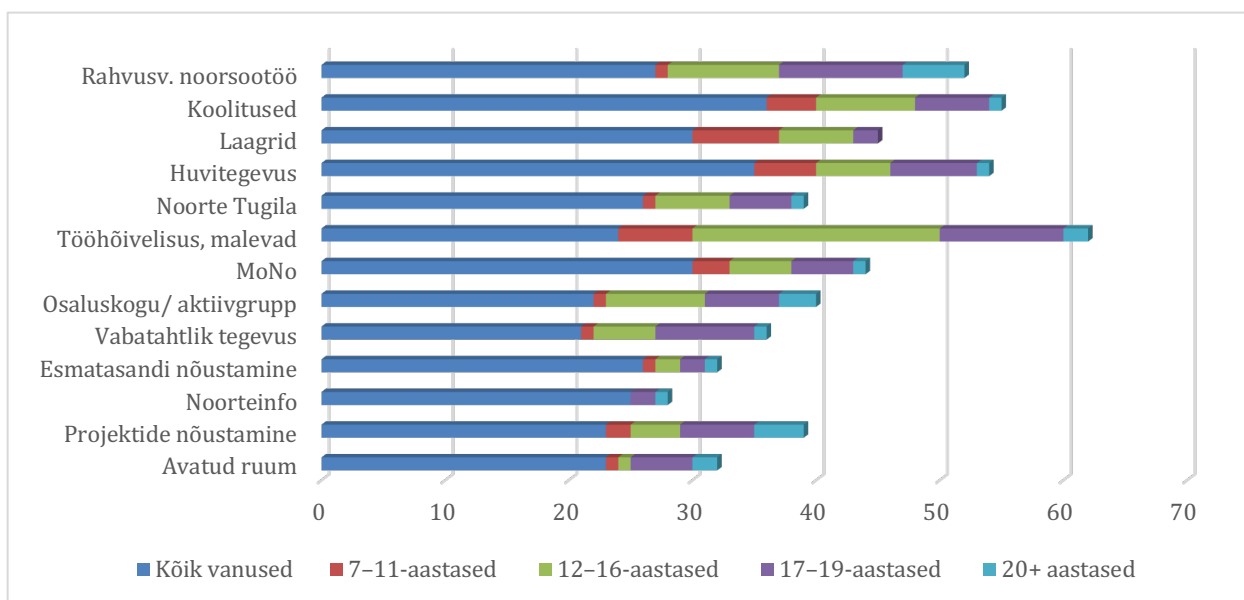
Joonis 8. Noortekeskuste teenuste tagamiseks olemasolevate kompetentside olemasolu vanusegruppide kaudu (%)

Erisus on näha, võrreldes rahastuse olemasolu ja kompetentsidega, näiteks koolituste ja laagrite osas. See võib näidata teatud vajadust kompetentside arendamise osas, milleks on küll rahastus, aga teadmisi (nt osalist kutset) ei pruugi veel olla. Kõige enam peavad asutused leidma lisaressursse koolituste, huvitegevuse, mobiilse noorsootöö, rahvusvahelise noorsootöö, tugiteenuse ja malevate tagamiseks (vt Joonis 9). Eestis on täpselt pooleks noortekeskuste arv, millest 50% leiavad, et lisatuge ei ole vaja ja 50%, et lisatuge on vaja järgmisteks tegevussuundadeks: avatud ruum, projektide nõustamine, noorteinfo, esmatasandi nõustamine ja aktiivgruppide toetamine.



Joonis 9. Noortekeskuste teenused lisarahastuse vajaduse ja sihtgruppide kaudu (%)

Vanusegrupiti on 7– 11-aastaste puhul välja toodud teatud vajadus lisaressurssideks huvitegevuse ja laagrite osas, vanuses 12– 16 vabatahtliku tegevuse, mobiilse noorsootöö, malevate, Noorte Tugila, huvitegevuse, laagrite, koolituste ja rahvusvahelise noorsootöö jaoks (vt Joonis 10). Vanuse 16+ tarbeks aga vajatakse lisaressursse eelkõige malevate, rahvusvahelise noorsootöö, vabatahtliku tegevuse ja koolituste suunal.



Joonis 10. Noortekeskuste teenused lisarahastuse vajaduse kaudu (%)

Kokkuvõtteks saab välja tuua, et avatud noorsootöö teenused on noortele kättesaadavad keskmiselt 24 tundi nädalas. Samas on Eestis 23% on noortekeskusi, mis hetkel ei suuda tagada miinimumstandardis ette nähtud tunde või pakuvad teenust kuni 20 tundi nädalas. Noortekeskuse ruutmeetrilised võimalused noore kohta on vahemikus 6–9. Enamjaolt on ruutmeetrite arv noore kohta vastav. Kõige enam osalevad avatud noorsootöös vastanute arvates noored vanuses 7–16. Teatud noorsootöö teenused ei ole igas asutuses esindatud, sh ei pakuta ka teenuseid igale vanusele. Mitmes asutuses ei pakuta teenuseid, nagu näiteks mobiilne noorsootöö, tugiteenused ja rahvusvaheline noorsootöö. Noortekeskustes toimub töö suuresti sihtgrupipõhiselt, kõik vanused on esindatud ainult avatud ruumi teenuse (avatud ruum, projektid, noorteinfo, esmatasandi nõustamine), vabatahtliku tegevuse ja huvitegevuse osas. Sihtgrupipõhine töö on suunatud pigem vanemale noorele, sh tööhõivelisusega seotud tegevuste, rahvusvahelise noorsootöö, mobiilse noorsootöö, koolituste, laagrite ja osaluskogude tagamiseks.

Noortekeskuse eelarved varieeruvad noore kohta suuresti, samasugune on varieeruvus ka ruutmeetrite osas. Rohkem kui pooled keskused otsivad lisaks KOVi toele lisarahastust vähemalt 20–30% aastas. Kõige enam peavad asutused leidma lisaressursse koolituste, huvitegevuse, mobiilse noorsootöö, rahvusvahelise noorsootöö, tugiteenuse ja malevate tagamiseks. Kõige enam on asutused välja toonud, et lisarahastuse võimaluse korral suunaks nad selle kas lisatööjõu palkamiseks või töötajate koormuse tõstmiseks (53%).

Kaardistus võimaldab välja tuua, et 135 vastanud noortekeskuse kohta osaleb noortekeskuste töös 39885 noort. Võttes aluseks, et kaardistusele vastas veidi alla 50% noortekeskustest, saab järeldada, et Eestis osaleb avatud noorsootöös igal aastal tõenäoliselt 75000–80000 noort.

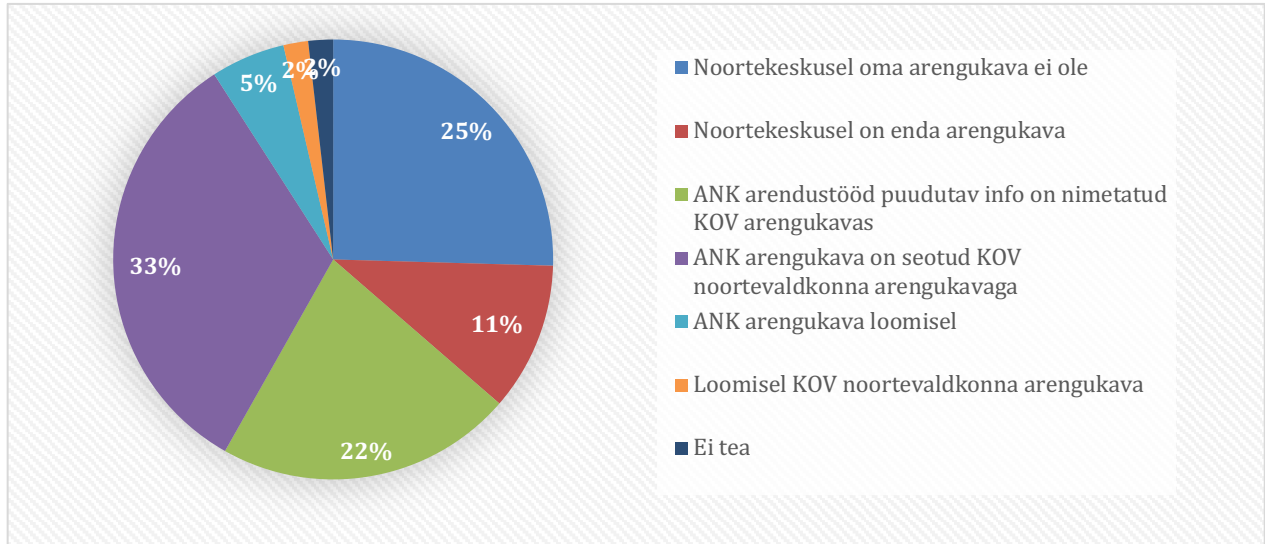
3. ARENGUKAVA, MAINE, SEIRE

Lähtuvalt noortekeskuste miinimumstandardist, põhineb noortekeskuse jätkusuutlik tegevus arengukaval, mille loomisprotsessi on kaasatud nii teisi kogukonnas noortega töötavaid asutusi kui ka noori, ja mille loomisel on arvestatud Eesti noortevaldkonna arengukavaga. Lähtuvalt arengukavast luuakse ja kinnitatakse iga-aastane noortekeskuse tegevuskava. Noortekeskus on koostööpartneriks teistele noortega töötavatele asutustele ja kohalikule omavalitsusele noorsootöö kvaliteetseks arendamiseks, rääkides regulaarselt kaasa piirkonna noorte elu kujundavates protsessides, sh olles partneriks piirkonna arendusdokumentide loomisel. On oluline, et noortekeskus viib vähemalt kord aastas läbi tagasiside- ja rahuloluküsitlusi. Noortel on võimalus arvamust avaldada ja ettepanekuid teha ka anonüümselt.

3.1 Arengukava

25%-l kaardistuses osalenud asutusel puudub arengukava ja neid ei ole nimetatud ka kohaliku omavalitsuse arengukavas. Rohkem kui poolte noortekeskuste asutuste (55%) arengukava on aga

seotud kohaliku omavalitsuse arengukavaga, 33% puhul on noortekeskuse arendustööd puudutav info arengukavas üldiselt nimetatud, 22% puhul seotud konkreetselt noortevaldkonna arengukava osaga (vt Joonis 11). 11% vastanud asutuste puhul on neil oma arengukava, ja mõned arengukavad on loomisel.

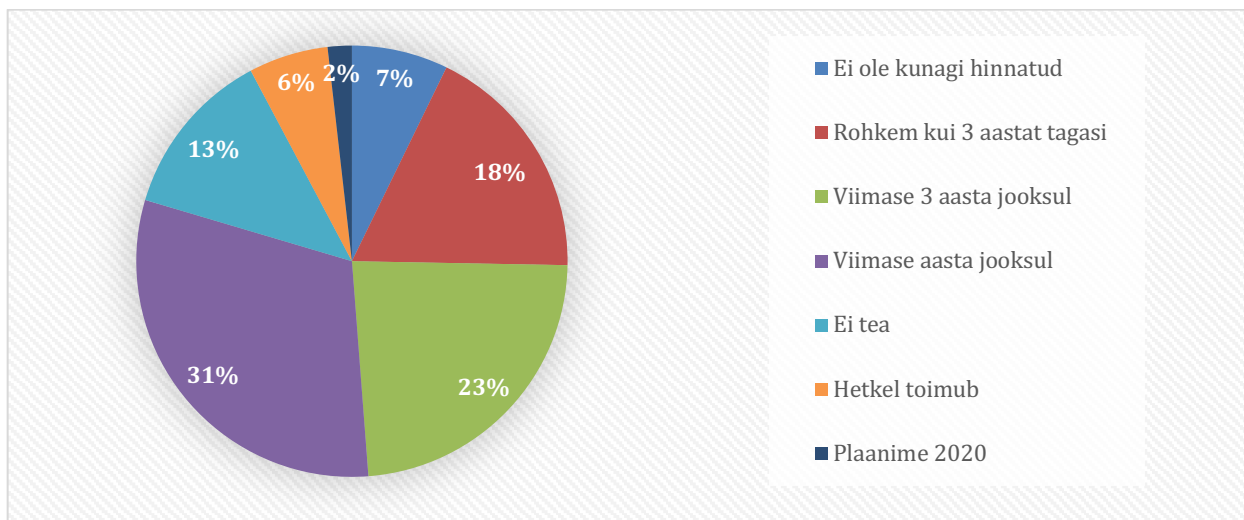


Joonis 11. Noortekeskused arengukavade olemasolu kaudu (%)

37% vastanud asutustest, kellel on olemas kas oma või on asutus nimetatud KOVi arengukavas, töid välja, et kasutavad arengukava iga-aastase tegevuskava loomiseks ja seda rakendatakse ka igapäevaselt asutuse juhtimiseks. Ainult iga-aastase tegevuskava tarbeks kasutatakse arengukava 49% vastanud asutuste puhul. Sellest võib järeldada, et noortekeskuste arengukava või nende nimetamine KOVi arengukavas on olemas, aga see ei ole eesmärgistatud ja süsteemne ning ei pruugi mõjutada paljude noortekeskuste igapäevast tööd. Uurides, miks asutusel oma arengukava ei ole, toodi 30% puhul välja, et eraldi vajadus puudub, sest neid on nimetatud kohaliku omavalitsuse arengukavas, 25% on seda kas uuendamas või loomas, 25% ei tea, miks neil arengukava ei ole. Ülejäänute osas on toodud välja, et puudub kompetents ja ühine arengukavade koolitus (20% asutustest) võiks sellele probleemile aidata lahenduse leida.

3.2 Noorsootöö kvaliteedi hindamine ja noorte tagasiside

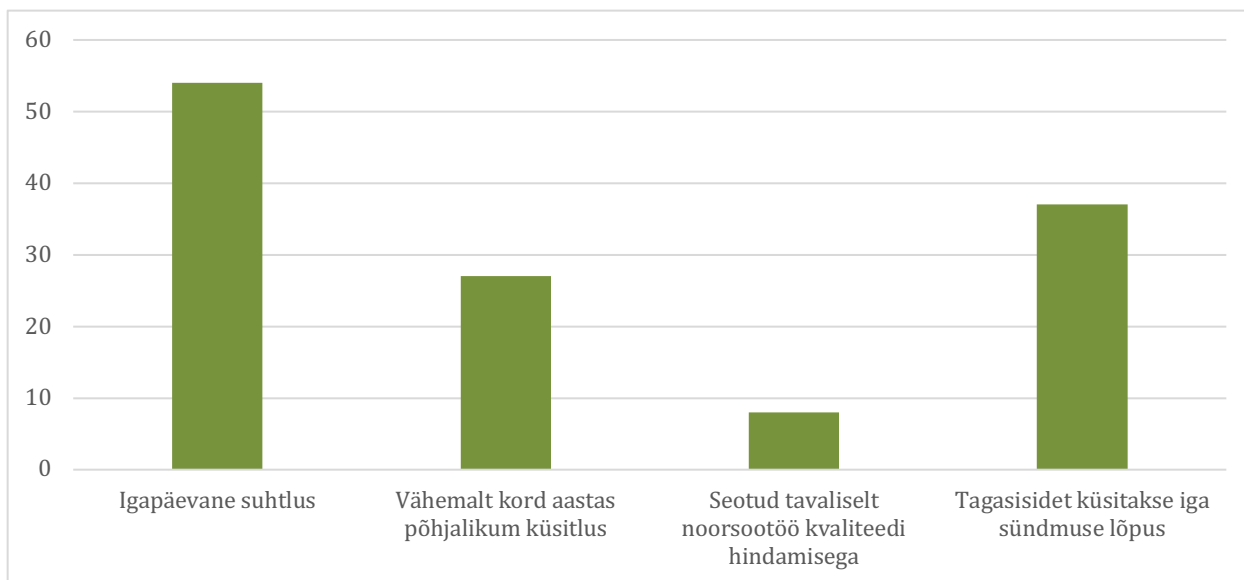
Kaardistuse kaudu uuriti, millal vastanud asutused hindasid viimati noorsootöö kvaliteeti. Suures osas toodi välja, et sellena nähakse “Noorsootöö kvaliteedi hindamismudelit”, kuid nimetati ka noortekeskuse enda võimalusi ja “Noortekeskuste mõju hindamine muutuste märkamise kaudu” mudelit. **7% vastanud asutustest tõi välja, et ei ole kunagi noorsootöö kvaliteeti hinnanud, 13% puhul ei osatud küsimusele vastata, 80% puhul on see toimunud aga erinevatel aegadel** (vt Joonis 12). Rohkem kui pooled kaardistusele vastanud noortekeskustest on seda teinud vähemalt viimase kolme aasta jooksul, **viimase aasta jooksul lausa 37%.**



Joonis 12. Noorsootöö kvaliteedi hindamine viimase hindamise kaudu (%)

Uurisime ka noorsootöö kvaliteedi hindamise tulemuste ja järelduste mõju asutuse tööle. **30% asutustest tõi välja, et selle tulemusel lisati arendusvajadused arengukavva ja osaliselt (7% vastanutest) lisati rahaline tugi selle lahenduse elluviimiseks. 40% puhul tehti küll järeldusi, aga muutused olid pigem väikesed, samas mõni kitsaskoht sai siiski lahenduse.** Ülejäänud vastajate arvates kas muutusi ei järgnenud, protsess on veel käimas või vastaja ei osalenud selles töös ega oska vastata.

Kõik vastanud noortekeskused tõi välja, et nad küsivad tagasisidet ja saavad peamise tagasiside noorte poolt igapäevase töö käigus. **50% (27) vastanud asutustest viib kord aastas läbi põhjalikuma küsitluse, 15% (5) teeb seda vastavalt noorsootöö kvaliteedi hindamise intervallile, 69% peab oluliseks tagasisidet küsida iga ürituse lõpus** (vt Joonis 13).

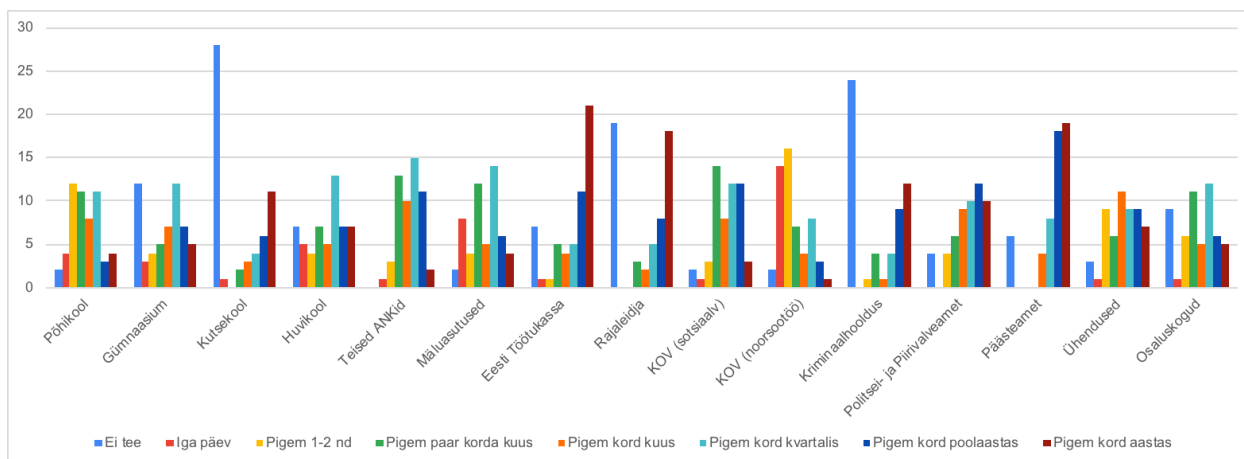


Joonis 13. Noortelt tagasiside kogumine tagasiside kogumise tiheduse kaudu (%)

3.3 Võrgustumine

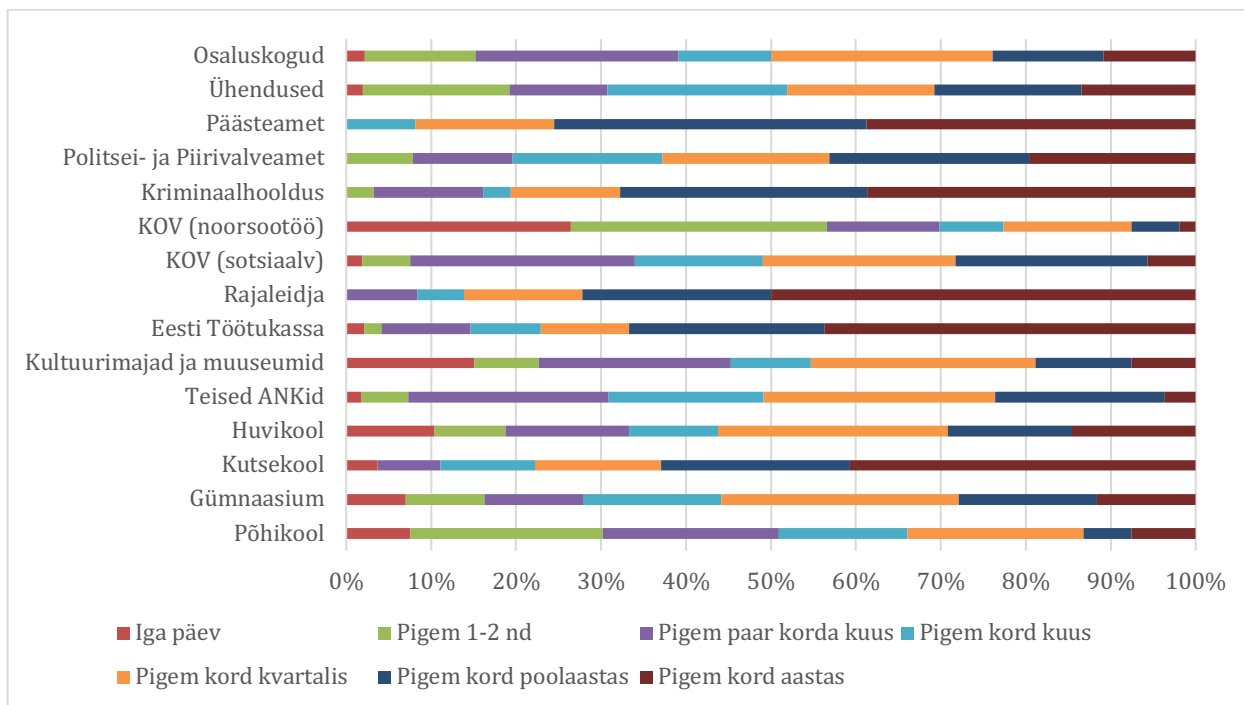
32% vastanud asutustest tõid välja, et nende asutuse esindaja kuulub ametlikult temaatilistesse komisjonidesse ja 48% asutustest osaleb kutse korral. 10% puhul tõid asutused välja, et nende esindajad temaatiliste komisjonide töös ei osale. 10% leidis, et piirkonnas temaatilised komisjonid puuduvad, ei pea osalemist vajalikuks või on lõpetanud töö.

Vastanud asutuste alusel saab välja tuua, et kõige vähem on tehtud koostööd kutsekoolide (51% ei tee), kriminaalhoolduse (44% ei tee) ja Rajaleidja (35% ei tee) keskusega (vt Joonis 14).



Joonis 14. Noortekeskuste koostööpartnerid koostöötiheduse kaudu (%)

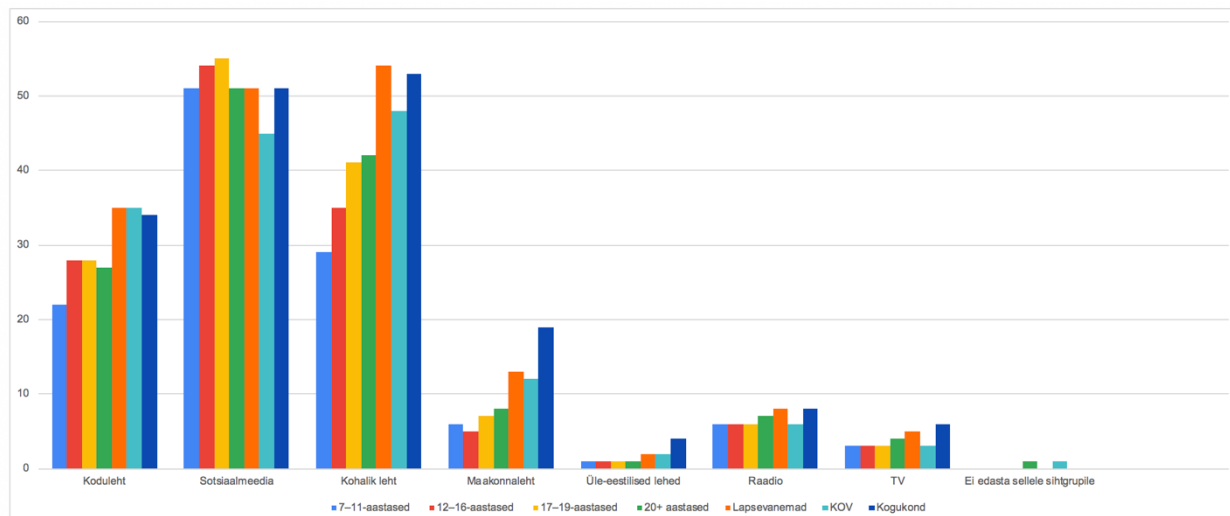
Igapäevaselt või pigem kord nädalas tehakse koostööd pigem KOVi noorsootöö osakonna ja põhikoolidega, pigem paar korda kuus KOVi sotsiaalosakonnaga, pigem kord kuus noorteühendustega, pigem kord kvartalis gümnaasiumite, teiste ANKide, osalus kogude, mäluasutuste ja huvikoolidega, pigem kord poolaastas Politsei- ja Piirivalveameti ja pigem kord aastas Eesti Töötukassa, Rajaleidja, kriminaalhoolduse ja Päästeametiga (vt Joonis 15).



Joonis 15. Noortekeskuste koostööpartnerid koostöötiheduse kaudu (%)

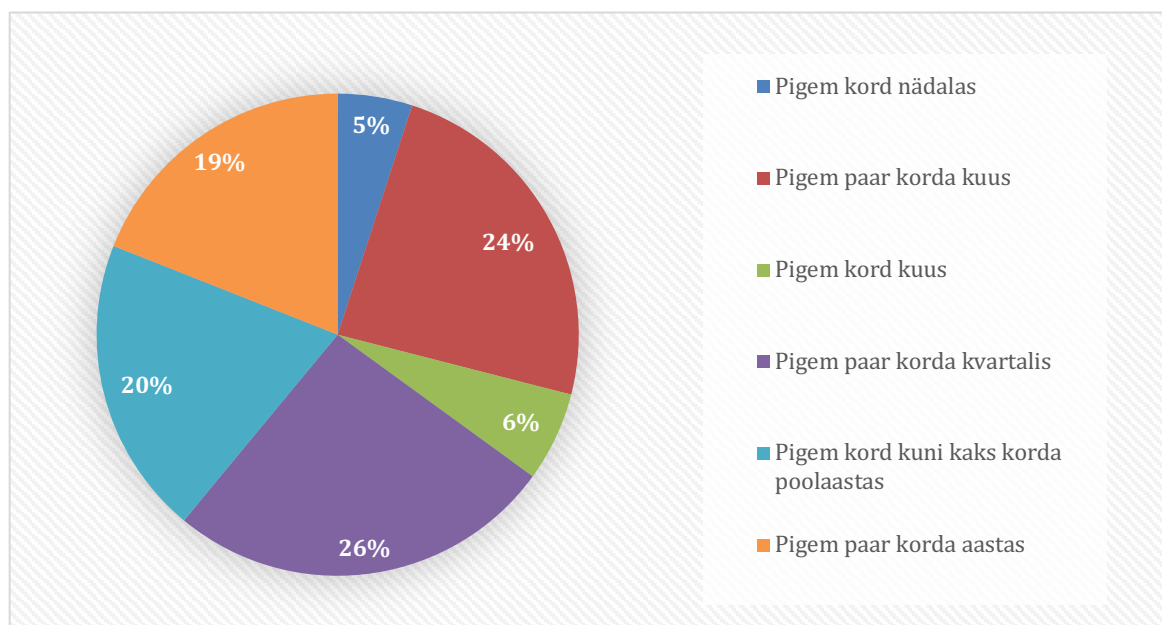
3.4 Kommunikatsioon

Noortekeskused töid välja, et üldiselt tehakse igapäevane kommunikatsioon vastavalt üksitegevustele (60%), 15%-l vastanud asutustest on olemas kommunikatsiooniplaan, mille alusel ka igapäevaselt toimetatakse (vt Joonis 16). 25% puhul on kommunikatsiooniplaan küll olemas, aga selle järgimine on pigem juhuslik. Kui analüüsida meediakanaleid, mida asutused noortekeskuse töö nähtavamaks tegemisel kasutavad, on vanusegrupiti näha teatud erisused. Kõige rohkem kasutatakse kõikide vanusegruppide puhul sotsiaalmeedia ja kohaliku tasandi ajalehe võimalusi. Kolmas kanal on koduleht, järgnevad maakonnaleht, raadio ja TV ning üle-eestiliste ajalehtede võimalused. Vähesel määral on näha, et kodulehte kasutatakse vähem 7–11-aastaste noorte puhul, sotsiaalmeedias suunatakse oma infoga kõige vähem KOVi suunda, kohalik ajaleht on kõige enam sihitud lastevanemate puhul, maakonnaleht, raadio, televisioon ja üle-eestilised lehed on aga kasutuses üldisema teavituse osas ja suunatud laiemale kogukonnale.



Joonis 16. Noortekeskuste kommunikatsioonikanalid vanusegruppide kaudu (%)

Meediakanalite kasutus asutustes on erineva intensiivsusega. **35% vastanud asutustest avaldab artikleid kas kord nädalas või paar korda kuus** (vt Joonis 17); veerand asutustest pigem kord kvartalis, 39% aga harvemini kui paar korda aastas.



Joonis 17. Noortekeskuste kommunikatsioon artiklite ilmutistiheduse kaudu (%)

Kokkuvõtteks saab välja tuua, et veerandil kaardistuses osalenud asutustest puudub arengukava ja neid ei ole nimetatud ka kohaliku omavalitsuse arengukavas. Rohkem kui poolte noortekeskuste asutuste arengukava on seotud kohaliku omavalitsuse arengukavaga. 37% vastanud asutustest tõid välja, et kasutavad arengukava iga-aastase tegevuskava loomiseks ja seda rakendatakse ka igapäevaselt asutuse juhtimiseks. Leiti, et ühine arengukavade koolitus võiks sellele probleemile aidata lahenduse leida.

$\frac{3}{4}$ asutustest on noorsootöö kvaliteeti hinnanud; rohkem kui pooled kaardistusele vastanud noortekeskustest on seda teinud vähemalt viimase kolme aasta jooksul. Kolmandik asutustest tõi välja, et kvaliteedi hindamise tulemusel lisati arendusvajadused arengukavva ja vähesel määral lisati rahaline tugi selle lahenduse elluviimiseks. 40% puhul tehti küll järeldusi, aga muutused olid pigem väikesed, samas mõni kitsaskoht sai siiski lahenduse. Kõik vastanud noortekeskused tõi välja, et küsivad noorte käest tagasisidet. Pooled vastanud asutustest viivad kord aastas läbi põhjalikuma küsitluse.

Üks kolmandik vastanud asutustest tõi välja, et nende asutuse esindaja kuulub ametlikult temaatilistesse komisjonidesse, ja pooled asutused, et osalevad kutse korral. Kõige vähem tehakse koostööd kutsekoolide, kriminaalhoolduse ja Rajaleidja keskusega. Veidi tihemini tehakse koostööd KOVi noorsootöö osakonna, põhikoolide ja KOVi sotsiaalosakonnaga. Teiste ANKidega on koostöötiheus pigem kord kvartalis.

Noortekeskused tõi välja, et üldiselt tehakse igapäevane kommunikatsioon vastavalt üksiktegevustele, $\frac{1}{4}$ puhul on kommunikatsiooniplaan küll olemas, aga selle järgimine on pigem juhuslik. Kõige rohkem kasutatakse kõikide vanusegruppide puhul sotsiaalmeedia ja kohaliku tasandi ajalehe võimalusi. Kolmas kanal on koduleht, järgnevad maakonnaleht, raadio ja TV ning üle-eestiliste ajalehtede võimalused. Meediakanalite kasutus asutustes on erineva intensiivsusega, kolmandik asutustest ilmutab artikleid kas kord nädalas või paar korda kuus.

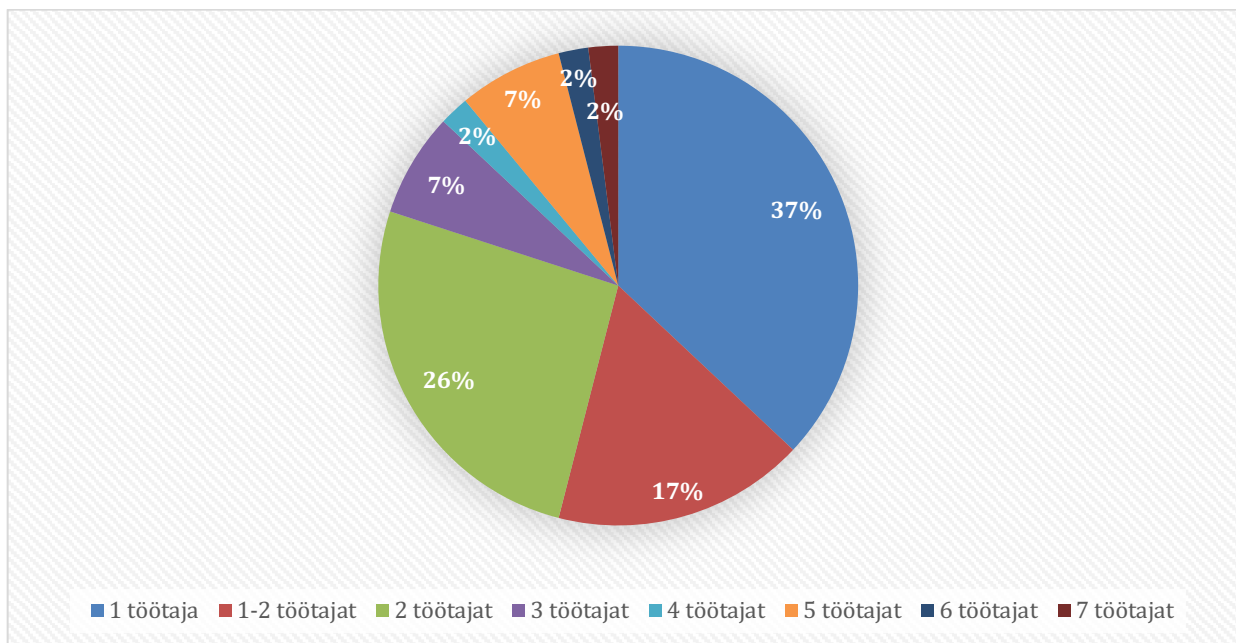
4. INIMESED JA TEENUSED

Noortekeskuste miinimumstandard toob välja, et noorsootõtaja tööaeg sisaldab lisaks kontakttööle noortega keskuse töö teisi tegevusi vähemalt 10 tundi, nagu ettevalmistavaid, noorsootöö- ja sidusvaldkonna koostöötegevusi, täiendkoolitustel osalemist, mitmepäevaseid väliüritusi, muutuvate vajadustega kursis hoidmist jne. Seega on soovituslik keskuse kohta vähemalt 1,0-koormusega spetsialist. Noortekeskuse avatud ruumi füüsilise teenuse raames toimuva tegevuse korral on piirarv ühe noorsootõtaja kohta 24 noort ja välitegevuste korral on piirarv ühe noorsootõtaja kohta 15 noort. Välitegevuses, mis on seotud mobiilse noorsootöö teostamisega, osutab noortele teenust alati vähemalt kaks noorsootõtajat korraga.

On oluline, et noorsootõtaja omab või omandab noorsootõtaja kutset või noorsootöö või sidusvaldkonna eriala haridust ja noortekeskuses on teenuse osutamiseks olemas järgmised kompetentsid: noorte huvide ja arenguvajaduste kaardistamine, mitteformaalset õpet toetavate tegevuste kavandamine, noorte mitteformaalse õppe toetamine, mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatu mõtestamine koos noortega, mitmekesiste noorsootöö keskkondade ja meetodite kasutamine ning arendamine, noorte kaasamine, kodanikuhariduse toetamine, noorte ettevõtlikkuse toetamine, tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamine, õiguskonkreetse käitumise kujundamine, kultuuridevaheliste kompetentside ja sallivuse arendamine, info jagamine noortele, noorte digitaalse kirjaoskuse arengu toetamine, erivajadustega noorte kaasamine noortekeskuse tegevustesse, noorte esmane nõustamine.

4.1 Noorsootõtajate arv kontakttöös

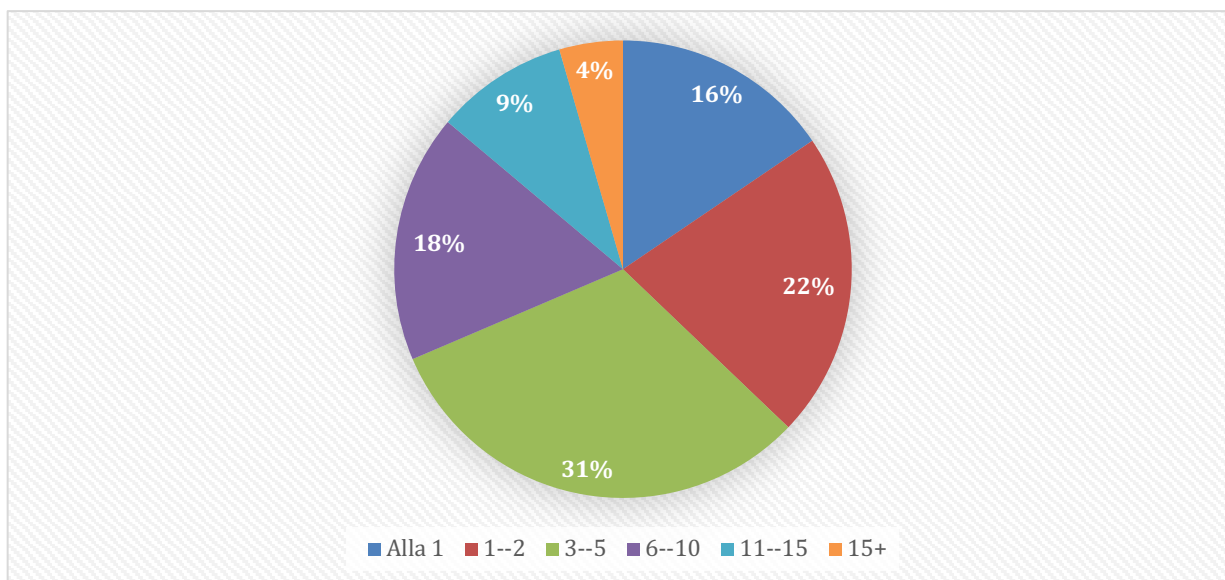
Suuremas osas Eesti noortekeskustes on avatud ruumi teenust pakkumas üks kuni kaks töötajat, 37% vastanud asutustes üks (vt Joonis 18). Kaks ja enam töötajat on 36% asutustes.



Joonis18. Samaaegselt kontakttöös osalevate noorsootöötajate arv noortekeskuste kaudu (%)

4.2 Noorsootöötajate tööstaaž

Kaardistusele vastati 135 noortekeskuse ja 245 noorsootöötaja kohta. **Tulemused näitavad, et pigem on noortekeskuses tööl noorsootöötaja, kelle tööstaaž on pikem kui 2 aastat.** Rohkem kui 2-aastane tööstaaž on Eestis aga 62%-l noorsootöötajatest, sh 18% omab 6–10-aastast kogemust ja 13% juba pikemaajalist kogemust ning on tööl olnud vähemalt 11 aastat ja kauem (vt Joonis 19).



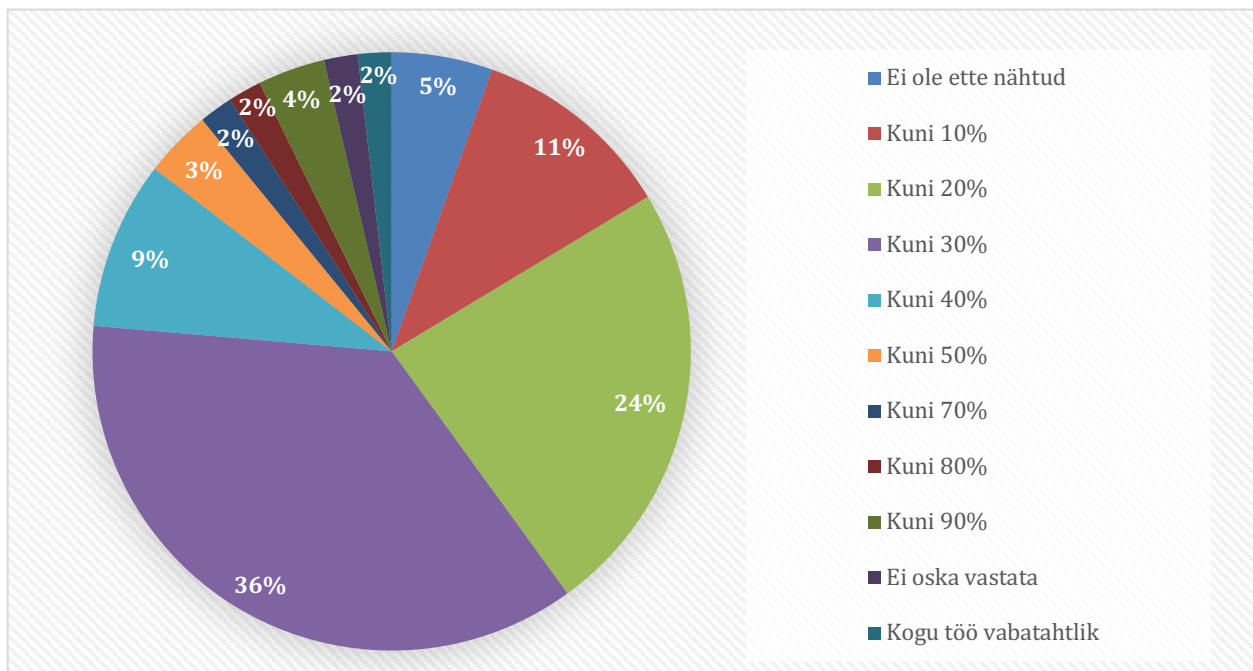
Joonis 19. Noortekeskuste töötajate arv asutuses tööstaaži kaudu (%)

4.3 Tööaeg, kontakttöö noortega ja teised tegevused

Varasemalt on noorsootöötajad murekohana välja toonud selle, et nende tööaeg sisaldab vaid kontakttööd noortega ja näiteks projekte tuleb kirjutada isiklikust ajast. Soovisime kaardistusega teada saada, mis ulatuses on noortekeskuste noorsootöötajate tööaja sees ette nähtud ka teisi olulisi tööülesandeid (nt projektide kirjutamine, eneseareng, ettevalmistus, ürituste korraldamine, jms).

5% asutustest töid välja, et nende töötajate tööajas on ette nähtud ainult kontakttöö noortega ja teised tegevused tuleb teha väljaspool tööaega. Üks asutus töötab 100% vabatahtlikkuse alusel, ülejäänud noortekeskused omavad võimalust teha teisi olulisi teenuse pakkumisega seotud tegevusi.

Üle poolte noortekeskuste asutustest omavad selleks ajalisi ressursse lisaks kontakttööle 20–30% tööajast, kuid on ka noortekeskusi, kus mõnel töötajal on võimalus spetsiifiliselt keskenduda 80–90% teistele tegevustele, mis ei ole seotud noorte kontakttööga (vt Joonis 20).

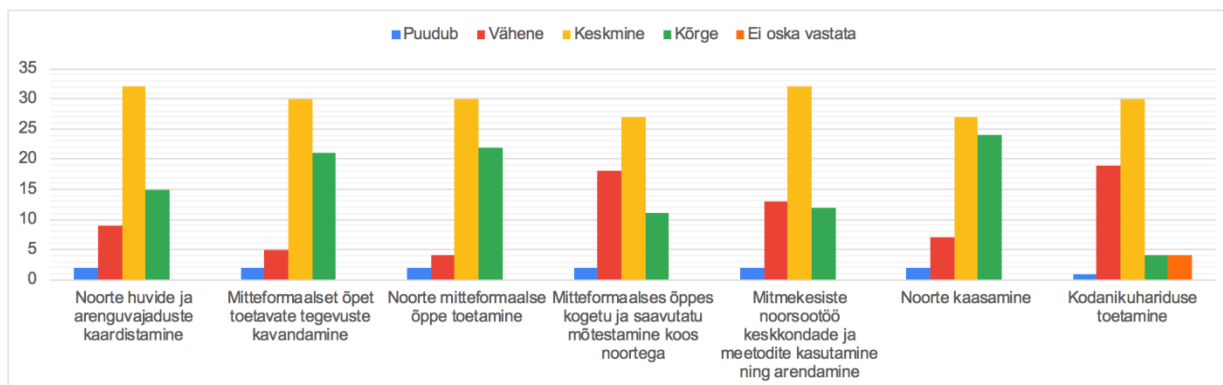


Joonis 20. Noortekeskuste töötajate tööaeg asutuses kontakttööle lisandunud teiste tegevuste osakaalu kaudu (%)

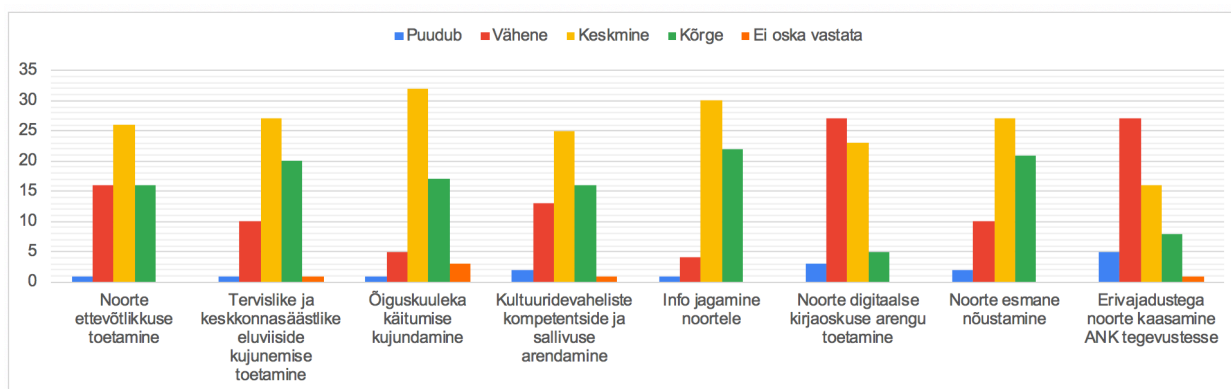
4.4 Kompetents ja koolitustel osalemine

Palusime kaardistuses anda tagasisidet, kuidas hinnatakse erinevate kompetentside olemasolu asutuse töötaja(te) hulgas, ja tuli välja, et kõige kõrgem oli see noorte kaasamise, mitte-formaalse õppe toetamise, info jagamise, noorte esmatasandi nõustamise ning tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamise osas (vt Joonis 22–22). Kõige madalamalt hinnati aga järgmiste kompetentside olemasolu: erivajadustega noorte kaasamine, noorte digitaalse

kirjaoskuse toetamine, kodanikuhariduse toetamine ja mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatatu mõtestamine koos noortega.



Joonis 18. Noortekeskuste noorsootöötajate kompetentsi olemasolu teemade ja hinnangu kaudu (%)



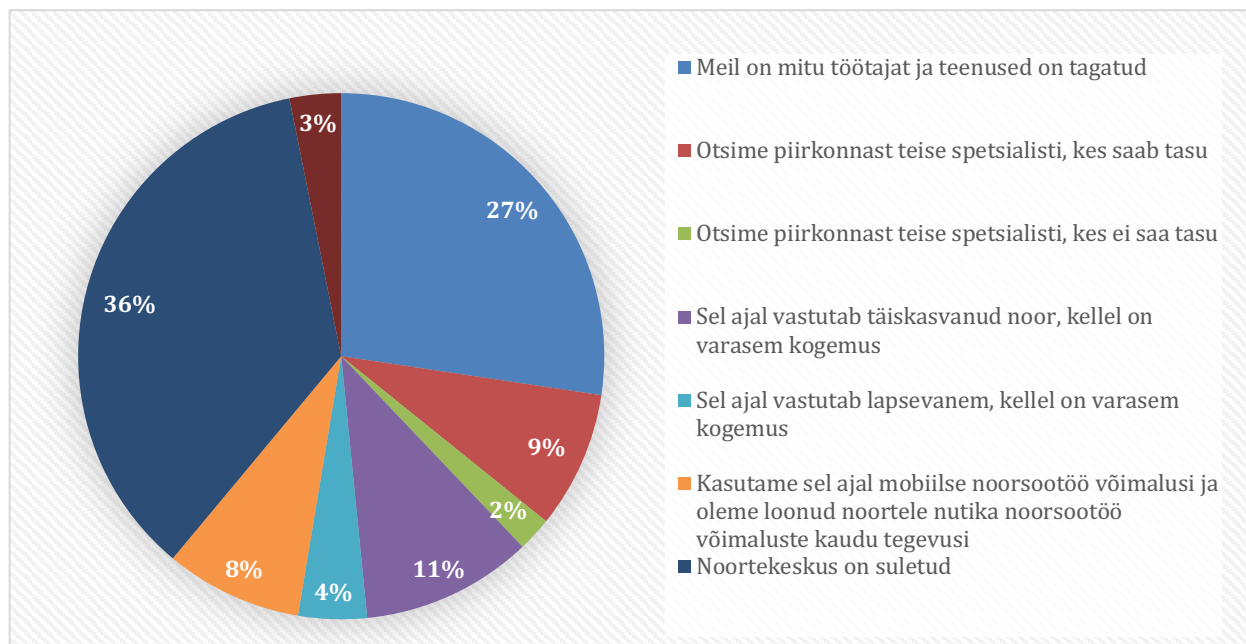
Joonis 19. Noortekeskuste noorsootöötajate kompetentsi olemasolu teemade ja hinnangu kaudu (%)

Kaardistus annab selge suunise, et noorsootöötajate koolitusvajadus noortekeskuste tegevussuundade tagamiseks on järgmine: erivajadustega noorte kaasamine ANKi tegevustesse, noorte digitaalse kirjaoskuse arengu toetamine, mitte-formaalses õppes kogetu ja saavutatatu mõtestamine koos noortega, kodanikuhariduse toetamine ja noorte ettevõtlikkuse toetamine.

Kompetentsi tõstmiseks on oluline osaleda koolitustel. Koolitustel osalemise, teemade ja takistuste kohta on leitav info “Noortekeskuste hetkeseisu kaardistus 2020” kevadisest analüüsist, kus selgus, et noortekeskused hindavad noorsootöötajate enesearenguvõimalusi üldiselt heaks. Peamised takistused on seotud teiste kohustustega (44%), mis ei võimalda koolitustel osaleda. See võib olla seotud ka osalise töökoormusega. Lisaks on noortekeskuste poolt välja toodud ajaline mittedsobivus (34%), koolitus on tasuline ja ressursse pole (31%), motivatsiooni ei ole (31%) või on tegemist ainsa töötajaga ja keskust ei tohi sulgeda (30%).

Käesoleva kaardistuse raames uuriti eelkõige noorsootöötaja enda tunnetust, kuidas koolitusel käimine on nende asutuses lahendatud nii, et noortekeskuse teenused noortele on tagatud.

36% asutustest peab hoone sulgema ja avatud noorsootöö teenust samal ajal pakkuda ei saa (vt Joonis 2). See on kooskõlas ka töötajate arvuga noortekeskustes, kus sellises ulatuses on üks töötaja noortekeskuse kohta. 27% asutuste puhul on keskus mitu töötajat ja koolitusel käimist kombineeritakse omavahel, 11% puhul kaasatakse keskusse täiskasvanud noor, kellel on varasem kogemus, 8% leiavad tasulise asendustöötaja ja sama arv vastanuid pakub koolituspäeval kas mobiilse, nutika või kombineeritud noorsootöö võimalusi. Vähesel määral otsitakse asendustöötaja, kes tasu ei saa, või mõni lapsevanem. 3% toob välja, et sel põhjusel nad koolitustel käia ei saa.



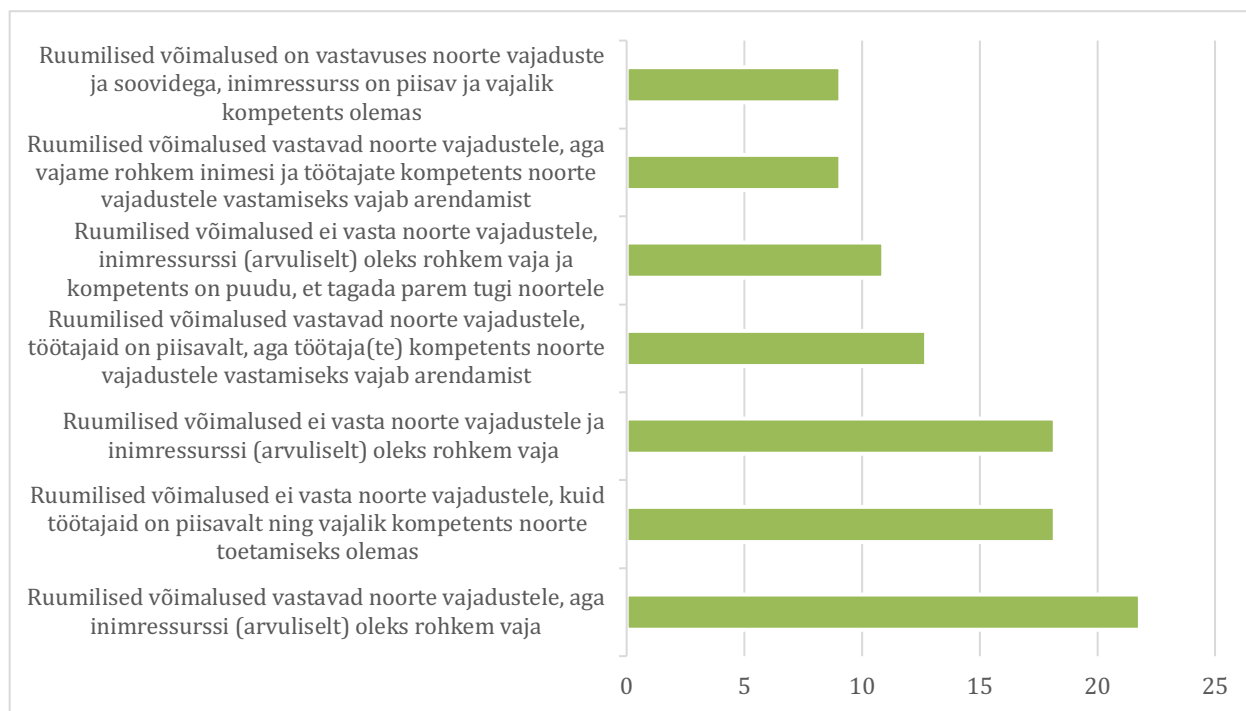
Joonis 23. Asutuste valikud koolitusel osalemiseks alternatiivsete valikute kaudu (%)

13% noortekeskustest tõid välja, et see ei ole nende jaoks otseselt probleem, ülejäänud leidsid, et noortekeskuse sulgemine aeg-ajalt peaks olema normaalsus (5%) või tuleks leida pigem üle-riiklik lahendus. **Kõige enam (44%) pakuti lahendusena asendustöötajate süsteemi, kelleks saavad olla nt mobiilsed noorsootöötajad, vabatahtlike ja spetsialistide võrgustik, noorsootööd õppivad noored).** Lisaks leiti, et peab olema riiklik tugi ja töö KOVi suunas, et ANKis peab töötama vähemalt kaks töötajat (29%), lisarahastuse võimalusi sarnaste olukordade lahendamiseks (15%) (nt fond asendustöötaja palkamiseks koolituse ajaks) ja e-noorsootöö võimalused koolituse ajaks (5%).

4.5 Noortekeskuste hetkeseis

Võttes aluseks, et kvaliteetse avatud noorsootöö tegemiseks on oluline ruumide, töötajate arvu ja kompetentsi suhe noorte arvu ja vajadustega, tõi kaardistus välja, et see kooslus on täna olemas vaid 9% vastanud asutustest (vt Joonis 24). 22% asutustest vajab rohkem ressursse spetsialistide palkamiseks, 18% vajab teenuse pakkumiseks paremate töötingimustega ruume ja

samapaljud vajavad lisaks paremate töötingimustega ruumidele ka inimressurssi. 13% vajab lisateadmisi teenuse osutamiseks, 11% vajab aga kõigi kolme komponendi muutust: ruume, inimressurssi ja lisateadmisi. 9% vajab kahe komponendi arendust – rohkem inimressurssi ja teadmisi.



Joonis 24. Noortekeskuste üldine hetkeseis ruumide, inimressurssi ja kompetentsi kaudu (%)

Selline analüüs loob teadmise, et ruumilised võimalused on vastavuses vajadustega 53% asutuste puhul, 60% vajavad teenuse kvaliteetseks osutamiseks rohkem töötajaid ja 33% vajavad noorte ootustele vastamiseks lisateadmisi, kompetentse. Kõik need kolm vajadust toodi välja ka lisaressursside vajaduste juures, kus uuriti, kuhu sooviks noortekeskus oma rahastust suunata.

Kokkuvõtteks saab välja tuua, et enam kui pooltes noortekeskustes on tööl noorsootöötaja, kelle tööstaž on pikem kui kaks aastat. Üle poolte noortekeskuste asutustest omavad ajalist ressursi lisaks kontaktöölle 20–30% tööajast. Suuremas osas Eesti noortekeskustes on avatud ruumi teenust pakkumas üks kuni kaks töötajat, samas 37% vastanud asutustes üks. Kõige kõrgemalt hinnati noorte kaasamise, mitte-formaalse õppe toetamise, info jagamise, noorte esmatasandi nõustamise ning tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamise kompetentside olemasolu.

Kõige madalamalt aga hinnati erivajadustega noorte kaasamise, noorte digitaalse kirjaoskuse toetamise, kodanikuhariduse toetamise ja mitteformaalses õppes kogetu ja

saavutatu koos noortega mõtestamise kompetentside olemasolu. Sarnaselt toodi see välja ka sihtgrupipõhise noorsootöö puhul, kelle osas vajatakse lisateadmisi. Kvaliteetse avatud noorsootöö tegemiseks on oluline ruumide, töötajate arvu ja kompetensti suhe noorte arvu ja vajadustega, see kooslus on täna olemas vaid kümnendikul vastanud asutustest. Viies asutusi vajab rohkem ressursse spetsialistide palkamiseks, teenuse pakkumiseks paremate töötingimustega ruume ja paremate töötingimustega ruumidele lisaks ka inimressurssi.

Eesti noortekeskustes on ruumilised võimalused vastavuses vajadustega veidi rohkem kui poolte asutuste puhul, rohkem kui pooled vajavad teenuse kvaliteetseks osutamiseks rohkem töötajaid ja kolmandik noorte ootustele vastamiseks lisateadmisi, kompetentse.

Koolitusel osalemiseks sulgeb veidi rohkem kui kolmandik asutusi oma ukseid ja avatud noorsootöö teenust samal ajal pakkuda ei saa. Kõige enam leiti, et koolitusel käimise lahendaks asendustöötajate süsteem, nt saavad nendeks olla mobiilsed noorsootöötajad, vabatahtlike ja spetsialistide võrgustik, noorsootööd õppivad noored. Oluline on ka riiklik tugi ja töö KOVi suunas, et ANKis peab töötama vähemalt kaks töötajat ja lisarahastuse võimalusi sarnaste olukordade lahendamiseks, nt fond asendustöötaja palkamiseks koolituse ajaks) ja e-noorsootöö võimalused koolituse ajaks.

5.17+ NOORED JA NEILE SUUNATUD TEENUSED

5.1 17+ vanusegrupi tänased tegevusvõimalused noortekeskustes

Käesolev peatükk annab ülevaate noortekeskuses osalevate noorte vanuses 17 ja vanemad võimalustest.

Noortekeskuse teenus on noortevaldkonna teenus, kus noortekeskus osutab avatud noorsootöö ja vajadusel teisi noorsootööteenuseid oma erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, luues noortele arengu- ja eneseteostusvõimalused.

Enamjaolt viiakse avatud noorsootöö põhimõtteid ellu avatud ruumi teenuse kaudu, mis on avatud noorsootöö meetodil toimiv teenus, kus noortele on loodud mitmekülgsed eneseteostust ja arengut võimaldavad tingimused, tegutsemaks ühises füüsilises või virtuaalses ruumis, mis võimaldavad luua noortega vahetuid kontakte ja toetada neid lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest. Teised noorsootöö teenused on käesoleva kaardistuse raames järgmised tegevused: mobiilne noorsootöö (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades), tööhõivelisusega seotud tegevused, tugigrupid ja -teenused, huvitegevus, noortelaagrid, temaatilised noortekoolitused ja rahvusvaheline noorsootöö.

Kaardistus toob välja, et suures osas on noortekeskustes tagatud avatud noorsootöö teenused ja teatud noorsootöö teenused mitte, sh ei pakuta kõiki teenuseid igale vanusele (vt Joonis 5). Teenused, mida kõige vähem teiste noorsootöö teenuste alt noortekeskustes pakutakse, on näiteks mobiilne noorsootöö, tugiteenused, rahvusvaheline noorsootöö ja osalusgrupid.

Kaardistus näitab ka selgelt, et kõik vanused on pigem esindatud avatud noorsootöö ja avatud ruumi teenuse osas (sh projektid, noorteinfo, esmatasandi nõustamine) ja vabatahtliku tegevuse ning huvitegevuse osas. Sihtgrupipõhine töö on suunatud pigem vanemale noorele (sh 17+), eelkõige tööhõivelisusega seotud tegevustele, lisaks rahvusvahelise noorsootöö, mobiilne noorsootöö, koolitused, laagrid ja osaluskogud (vt Joonis 25).

Kui võtta aluseks Noortekeskuste Logiraamatu osaluste andmed, saab välja tuua, et 2019. aastal oli kõikidest osalejatest 1/10 noori (11% kõikidest osalustest) vanuses 17 ja vanemad. Analüüsis on kasutatud kokku 174 noortekeskuse andmeid üle Eesti. Kuna logiraamatu alusel saab välja võtta lisaks osalustele ka unikaalsete noorte andmed¹⁸, siis selle alusel on näha, et kõikidest erinevatest osalenud noortest on unikaalseid noori vanuses 17 ja vanemaid, 16%.

¹⁸ Üks nn unikaalne noor osaleb mitu korda, sellest tekib teadmine erinevate (unikaalsete) ja osaluste kohta

2018. aastal viidi Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel Tartu Ülikooli (RAKE) poolt läbi uuring “19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon”. Uuringu eesmärk oli välja selgitada, mis kujundab noorsootöös osalemist 19–26-aastaste noorte puhul ning teha ettepanekuid selle vanuserühma vajadusi ja huve arvestavate tegevuste kavandamiseks noorsootöös. Uuring keskendus laiemalt noorsootöö võimalustele ja tõi välja mitmeid avatud noorsootööd puudutavaid ja toetavaid järeldusi. Uuringu kokkuvõttes toodi välja, et noore toimimisvõime on parem, kui noorel on olnud rohkem ja mitmekülgsemaid kogemusi eri olukordadega (ametlikud kohtumised, kriisiolukorrad, kogukondlik tegevus); olnud võimalusi rohkemaid rolle läbi proovida (eestvedamine, juhendamine, ülesande täitmine, sõnavõtmine, kuulamine jne), mis tagab rohkem tuttavlikke olukordi, millest edaspidi juhinduda või õppida; pakub rohkem võimalusi leida üles just endale meelepärane, sobiv tegevus; olemas mitmekülgne tagala nii lähedussuhete kui formaalse suhtevõrgustiku näol.

Noortekeskuste kaardistuse raames sooviti uurida ja analüüsida olemasolevaid 17+ vanusegrupi noorte võimalusi noortekeskustes, omavahelisi seoseid pakutavate tegevuste ja sihtgrupi vahel ja võimalikke arendusvajadusi. Tegemist on 55 asutuse poolt vastanud spetsialisti vabavastuste ja tõlgendusega antud teemast.

Kaardistusele vastanud asutused tõid välja peamised tegevused, mis nende arvates kõige enam pakuvad nende asutuses vastavas sihtgrupis huvi. Tegemist oli vabavastustega ja sel põhjusel saab välja tuua, mida asutused kõige rohkem nimetasid, aga see ei pruugi näidata üldist prioriteetsust Eestis.

Kõige rohkem nimetati **avatud ruumi teenusega** (43 asutust, 78% vastanutest) seotud tegevusi, mille eesmärk on luua noortele mitmekülgseid enesteteostuse ja arendavad tingimused, tegutsemaks ühises füüsilises või virtuaalses ruumis ja mis võimaldab noorsootöötajal luua noortega kontakte ja toetada neid individuaalsetest vajadustest ja eelistustest lähtuvalt. Avatud ruumi teenuses saab noor sotsialiseeruda; projektinõustamist (nimetati 16 asutuse, 29% vastuste puhul) ja tuge oma idee elluviimisel (nt filmiõhtud, noorteüritused, nimetati viie asutuse poolt); noorteinfot (13 asutust), üldist esmatasandi nõustamist (11%) ja vajaduse korral spetsialisti juurde suunamist; osaleda vabatahtlikus tegevuses (9%) ja noorte osaluskogude/aktiivgruppide/noorte volikogu (9%) töös. Oluliseks peeti avatud noorsootöö põhimõtetel toimivat Noorte Tugila teenust, sh karjäärinõu saamist või karjäärinõustamisele suunamist (11%).

Teine tegevuste suund, mida peetakse oluliseks ja mis pakub kaardistusele vastanute arvates 17+ noortele huvi, oli seotud konkreetsete oskuste saamise **koolituste, töötubade ja vestlusõhtutega**. Sarnaseid tegevusi nimetati 22% noortekeskuste poolt.

Kolmas suund oli seotud **huvipõhiste (huvi)tegevuste** pakkumisega, mis võivad olla algatatud ja juhitud ka noorte endi poolt. Toodi välja nt muusika- ja DJ-ring, multimeediaring, seikluskasvatus, sotsiaalsete oskuste ringid (nt kokandus), sportlikud tegevused sise- ja välialadel ning *skatepargi* tegevused. Sarnaseid tegevusi nimetati 20% noortekeskuste poolt.

Neljas suund oli **rahvusvaheline noorsootöö** (noortevahetus, ESK tegevused). Oluliseks peeti vabatahtliku töö võimalusi nii siseriiklikult kui ka Euroopas. Sarnaseid tegevusi nimetati 13% noortekeskuste poolt.

Viies suund oli seotud spetsiifiliste ja uuenduslike **interaktiivsete arendamiste tegevustega**, nagu näiteks Idee Hackaton, Brain Talks, Globe, NoorProff). Sarnaseid tegevusi nimetati 5% noortekeskuste poolt.

Kuues suund oli seotud **mobiilse noorsootöö** võimalustega, kus liigutakse eelkõige sinna, kus on noor. Sarnast tegevust nimetati 5% noortekeskuste poolt.

Nimetati veel vahendite laenutamise võimalust noortekeskusest (2%).

5.2 Lisaressursid 17+ vanusegrupi tarbeks

Kaardistusele (vabavastused), milliseid lisaressursse vajab noortekeskus veelgi spetsiifilisemaks tööks, 17+ vanusegrupiga, vastas kolm asutust, et 17+ vajadused on nende piirkonnas kaardistamata; viis asutust lisatuge ei vaja; kolm asutust, et noored on teiste tegevustega seotud ja kaks asutust ei osanud küsimusele vastata. Teiste vastanute alusel joonistuvad välja mitmed suunad, mis osaliselt kattuvad ka varem eelarve vajaduste osas väljatooduga, **vajadus lisainimressursi ja vahendite tarbeks** (nimetatud 10 korda).

Spetsiifiliselt teenuste osas nähakse suurimat ressursi puudust **noortele suunatud koolituste (sh hackaton), kursuste, töötubade, mängu-** (nt mälu ja meeskonnatööd arendavad) **ja vestlusõhtute** (nt finants, tervis, keeleõpe, fotograafia, jne...) läbiviimiseks (19 asutust on selle välja toonud). Teine oluline teenuste grupp, mida on nimetanud üheksa asutust, on seotud **väljasõitude, ürituste ja õppevisiitidega**. Sama palju (9) vajaks asutused tuge ka 17+ vanusegrupile suunatud **huvitegevuste korraldamiseks** või avatud ruumi loomiseks koos vahenditega, et noored saaksid neid tegevusi kas ise luua, pakkuda või juhendada. Kuus asutust on välja toonud, et soovivad saada **spetsiifilist noorteinfot** ja lisatuge **tugiteenustele**, nt Noorte Tugila jätkamiseks, ja erinevatele ennetustegevustele. Osaliselt nähakse, et tuleks taastada „Murdepunkti“ **sotsiaalprogramm**, koolitada selleks spetsialistid ja tagada selle osutamiseks palgafond. Lisatuge noortele suunatud **omalgatuse fondi loomiseks** vajaks neli vastanud asutust; **rahvusvahelise noorsootöö** tagamiseks kolm asutust; 17+ noortele **eraldi ruumi loomiseks** kolm asutust; **palgafondi** keskuse **nädalavahetusel** või mõnel päeval pikemalt lahti hoidmiseks kolm asutust.

5.3 Kompetentside ja teadmiste vajadused 17+ vanusegrupiga töötamisel

Kõige enam nimetati teemasid (vabavastused), mis toetavad **noorte murede märkamist** ja **tunneta toimetulemise toetamist**, nt vaimne tervis, arengupsühholoogia ja emotsioonide juhtimine (11 asutust). Teiseks vajaduseks nimetati teemasid, mis võivad olla suuresti seotud

noorteinfo jagamisega (nt seksuaalharidus) ja **esmatasandi karjäärinõustamist** (10 asutust). Kolmandaks vajaduseks on erinevate **meetodite** ja teadmiste ning oskuste saamine, et pakkuda noortele tuge **sotsiaalsete oskuste** saamisel (nn elulised oskused) või olla võimeline pakkuma kindlat **tugiteenust** või **sotsiaalprogrammi** (nt Noorte Tugila, Murdepunkt) (9 asutust). Viis asutust vajaks teadmisi, kuidas **nõustada** noori **projektide kirjutamisel** ja **toetada neid osalusgrupides**. **Rahvusvahelise noorsootöö** tegemiseks vajaks tuge kaks asutust.

5.4 17+ vanusegrupi teised olulised tegurid

Kuna mitmetest uuringutest on teada, et noored ei pruugi osaleda ka siis, kui neile huvitavad tegevused on keskses tagatud, uurisime noortekeskuste arvamust, mis nende arvates võivad olla teised tegurid, miks noored vanuses 17+ ei pruugi igal pool nii aktiivselt noortekeskuse töös osaleda.

Kaardistuses osalenud noortekeskused tõid välja, et see tegur võib olla noortekeskuste ruumiline olukord, kus vanemad ja nooremad noored on kas **ühes ruumis koos** või ei ole piisavalt võimalusi olla eraldi (nimetatud 25 korda). Teiseks toodi välja **ühiskondlik** ja lastevanemate **ootus** lastele/noortele **hästi õppida**, mistõttu ei pruugi noortel olla **õppimise kõrvalt piisavalt vaba** aega osaleda noortekeskuste tegevustes (nimetatud 16 korda). Kolmandaks leiti, et **paljud noored töötavad** ja neile ei pruugi keskuse ajaline võimalus sobida ning et **kõik noored ei peagi osalema** noortekeskuse tegevustes, kui nende huvid on sellised, mida noortekeskus ei paku või ei võimalda (nimetatud 15 korda). Neljandaks toodi välja taas noortekeskuse **ruumilised võimalused**, mis võivad olla **lärmakad** ja sel põhjusel noor ei tule, sest vajab ja **hindab üksiolemist**. Vaikse ruumi vajadus ilmnes uue trendina ka kevadises kaardistuses, kus sellise ruumi vajadus on võrreldes varasemate kaardistustega uue vajadusena välja tulnud (nimetatud 12 korda).

Üks osa noori (kuna teenus kuni 26. eluaastani) on **loonud pere** ja ei osale näiteks sel põhjusel, sest nende vajadused võivad olla teised (nimetatud 9 korda). Nimetati veel **noortekeskuse kaugust** noorte **elukohast** (8 korda), töötajate **vähast oskust saada selle vanusegrupiga kontakti** (7 korda), vähast **info suunamist** ja **tegevuste võimaldamist** vastavale sihtgrupile (7 korda), **sõbrad** ei käi või **ei pea** noortekeskust **oluliseks** (7 korda), **kättesaadavus** ehk **kellaajad ei sobi** (6 korda), noored ei taha **täiskasvanu järelevalve all** olla ja noorte **vaimse tervisega** seotud **tegurid** (4 korda). Kui võtta aluseks kaardistuse punkt 2.5 all väljatoodu, et kõik noortekeskused ei paku kõikidele sihtgruppidele kas avatud noorsootöö või laiemalt noortekeskuse teenuseid, ei saa vastav sihtgrupp noortekeskuse töös ka üle-eestiliselt osaleda, sest lähtuvalt KOvide poolt loodud piirangutest, ei suunata sellele sihtgrupile vastavat infot ning ei osutata ka teenuseid.

5.5 17+ vanusegrupi lühianalüüsi kokkuvõte

Kokkuvõtteks võib öelda, et suurem osa kaardistusele vastanud asutustest pakub juba täna 17+ vanusegrupile erinevaid tegevusi. Noortekeskuste töö on suuresti muutunud sihtgrupipõhiseks

tööks, kus asutuse eelarve on suunatud eelkõige avatud noorsootöö ja avatud ruumi (sotsialiseerumine, jõustamine) teenuse pakkumiseks (sh projektid, noorteüritused), kuid enamjaolt pakutakse noortekeskuse kaudu ka teisi noortevaldkonna teenuseid.

17+ noored on kaasatud ja oodatud erinevatele **koolitustele, töötubadesse, väljasõitudele ja vestlusõhtutele**. Noortele pakutakse mitmeid **huvipõhiseid (huvi)tegevusi**, mis võivad olla algatatud ja juhitud ka noorte endi poolt. Üks osa vanusegrupi noori osaleb **rahvusvahelise noorsootöö** võimalustes ja on hõivatud **interaktiivsete ja uuenduslike tegevuste**, nagu näiteks Idee Hackaton, Brain Talks, Globe jmt ja erinevate osalusvormide korraldamisega. Ühe osa vanusegrupi noortega kohtutakse **mobiilse noorsootöö** kaudu, kus noor saab tuge seal, kus tema on.

Noortekeskused vajavad sihtgrupi toetamiseks erinevatel teemadel tuge, kõige enam toodi lisaressursside osas välja koolituste ja õppevisiitide suund, mis võimaldab noortele pakkuda kas majast väljaspool olevaid tegevusi või eluliste oskuste saamiseks kaasata spetsialiste teistest valdkondadest. Olulisena toodi välja ka inimressursi vähesus, mistõttu peavad noorsootöötajad tegema valikuid, kellele suunatuna eelkõige teenuseid pakkuda.

Kompetentside vajadused on kooskõlas ühiskonnas toimuvaga, kus noorsootöötajad püüavad end pidevalt kursis hoida ja jõustada noori nende vajadustest lähtuvalt. Esile on tõusnud varasemaga võrreldes vaimse tervise ja emotsioonide juhtimise teemad.

Lahendustena tegurite osas, mis alati ei tulene noortekeskusest või noorsootöötajast endast, tuleks suurem tähelepanu suunata võimalustele, et noortekeskuste ruumid (tuge ehituseks ja kujundamiseks), tegevusvahendid ja kompetents vastaksid rohkem 17+ vanusegrupi ootustele ja vajadustele. Läbi kommunikatsiooni või uute noorsootöö võimaluste on võimalik 17+ vanusegrupp omakorda jagada mitmeks grupiks ja kaasata nad noorsootöösse ka siis, kui noor õpib, töötab või on loonud pere. Selleks on aga vajadus lahendada eelpool nimetatud väljakutsed, et uus sihtgrupp keskusesse jõuaks. See võib olla seotud ka keskuse töö põhjaliku analüüsiga, et leida parimad lahendused teenuse ligipääsetavuse ja kättesaadavuse osas. See omakorda eeldab lisafinantseeringuid kas tööjõu, koormuse või tegevusvalikute laiendamise osas.

5.6 Uuringu “19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon” ja noortekeskuste kaardistusest tulenevad järeldused

Kui võtta 17+ vanusegrupi noorte osalusvõimaluste üldise hinnangu aluseks 2018. aastal ellu viidud “19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsiooni” uuringus väljatoodud peamised järeldused, siis saab lisaks välja tuua, et enamjaolt pakuvad noortekeskused üle Eesti võimalusi selle vanusegrupi toetamiseks.

Esimene uuringu järeldus on seotud vähesema toimumisvõimega noorte võimestamisega, kus soovitatakse kasutada rohkem eri valdkondade spetsialistide lõimitud lähenemist ning kaasata noorsootöö suhtlusvõrgustikku noore jaoks usaldusväärseid inimesi ning tavapäraseid suhtluskeskkondi. Noortekeskuse kese on noor ja avatud ruumi teenus, kus noort nähakse

tervikuna. Sel põhjusel on noortekeskustel suur roll olla osa võrgustikust, mis aitab noort toetades leida talle parim lahendus. Lisaks viivad noortekeskused ellu koos noortega erinevaid üritusi ja projekte, kohtuvad mobiilse noorsootöö toel noortega seal, kus nad on; kasutavad noorte leidmiseks ja toetamiseks nutikaid e-võimalusi, pakuvad maleva ja tööhõivega seotud tugiteenuseid, kaasavad noorte võimendamiseks teisi noori ja toetavad noorte sotsiaalseid oskusi, et noor saaks jõustatud, et luua oma elule tähendus ja selle kaudu leida ka probleemile lahendus, mis aitaks tema toimimisvõimet suurendada.

Teiseks soovitab uuring tagada kõikidele noortele ligipääs huvipõhisele tegevusele, sh ei tohi noore majanduslik taust ja varasemad oskuseid saada osalemise takistuseks. Suur osa noortekeskusi pakuvad noortele tasuta huvipõhiseid tegevusi, laenutavad tasuta vahendeid, korraldavad tasuta õppevisiite ja koolitusi. Lisaks aitavad leida lisaressursse, et osaleda näiteks rahvusvahelises noorsootöös.

Kolmandaks soovitab uuring sihtgrupi aktiveerimiseks võtta eri asutuste koostöös kasutusele ruumid, mis on noortele ligitõmbavad. Suur osa noortekeskusi teeb paljude võrgustike liikmetega koostööd ja pakub ennast välja ressursikeskusena, kus noored on noortepärasest keskkonnast ja saavad teadmisi vastavalt vajadustele (töö, haridus, karjäär, tervis, suhted jmt).

Neljandaks soovitatakse toetada noorte omaalgatust, näiteks suunata mentori juurde nõustamisele noori, kel on oma idee või mure, ning toetada projekte, mis aitaksid kõrvalejäävatel noortel oma huvi ühistegevuse vastu välja näidata. Vastav tegevus on noortekeskuse üks avatud ruumi tegevussuundi, kus noored on märgatud, toetatud ja jõustatud kas oma projekti või ürituse loomisel. Mitmes keskuses on noortel võimalik ka noortekeskuse eelarve kaudu oma ideedele tuge saada. Ettevõtlikkuse ja kogukonda lisaväärtuse loomisega on noortekeskused seotud suuresti ka aktiivgruppide ja osaluskoegade toetamise kaudu.

6. TULEVIK

Kaardistusele vastanud asutused said välja tuua ka oma mõtted ja tõlgendused, kuidas nemad näevad noortekeskust 5– 10 aasta pärast.

Noortekeskuse olemasolu ja teenuste olemasolu üle-eestiliselt on ka siis normaalsus. Osadest keskustest on saanud piirkonna noorsootööd koordineerivad keskused oma filiaalidega, osaliselt kogukonnakeskused, elukestva õppe keskused, kindlasti multifunktsionaalsed asutused. Noortekeskuste kuvand ja sisekujundus on järjest moodsam, tulevikku suunatud, inspireeriv ja erinevaid tegevusi võimaldav (rohkem avastuslik). Keskustes töötab tänasest enam sihtgrupi või teemaga seotud spetsialiseerunud noorsootöötajaid, tugijaid. Tõusnud on noorsootöötajate palk ja kommunikatsioon vajalike osapoolte vahel on paranenud.

Kõige rohkem toodi välja, et noored leiavad tee keskuste tegevustesse ja et noortekeskustest on saanud veelgi enam mõtestatud kvaliteetsete tegevusvõimaluste keskkond, kus tegevuste keskmeks on noor ja tema valikud. Noori nähakse abistamise vaate asemel eneseteadlike, oskuslike ja teotahtelistena ehk ennast juhtivatena. Seega nähakse noortekeskust miffeformaalse õppe keskkonnana, kus tegevused on teenusepõhisusest liikunud vajaduspõhiseks ja kus fookus liigub lastele suunatud tegevustelt (laagrid, meisterdamine, mängud) rohkem vanematele noortele suunatud toetavatele tegevustele. Loodud on noori toetav digitaalne tööriist, mis aitab noorel ennast avastada ja valida enda vajadustele sobiv trajektoor ja lahendused. Lisaks on tehtud korda hooned, olemas tegevusi toetavad vahendid, sh digitaalsed, ja liikumist toetav õueala, olemas vajalik inimressurs ja kompetentsed töötajad. Noortekeskus loob tulevikus aina enam erinevaid noorsootöö keskkondi enesearenguks, loovuseks ja teiste noorte inspireerimiseks. Seega noortekeskuse tegevused toimuvad igal pool –, ruumis, avatud ruumis väljaspool hoonet kui ka digitaalsete vahendite toel. Loodud on POP-UP ANKId ja igas regioonis toimetavad ka mobiilse noorsootöö bussid. Olulisena nähakse nn traditsioonilise ja uue noorsootöö tasakaalu hoidmist.

Noortekeskustest on saamas aina enam noorte eestkostjad, keda kaasatakse neutraalse meediumina erinevate lahenduste leidmisel, lisaks on noorsootöötajad ise muutunud enesekindlamaks ning kutsekindlus on tõusnud. Noorsootöös osaleb järjest enam kogukonna liikmeid, sest nad on ise noortekeskusega koos üles kasvanud. See loob uue koostöö kolmnurga – lapsevanem, noor, noorsootöötaja. Võrgustikutöö on liikunud konkurentsist koosloomele, mistõttu ka noorsootöö potentsiaal ja väärtus on teistele osapooltele rohkem arusaadav. Noorsootöö on osa suurest pildist, kus osaliselt on toimuv ennetuslik ja teisalt noore agentsust toetav. Noortekeskused on riiklike poliitikate elluviijad, seega on igas Eestimaa nurgas noortele võrdsed võimalused.

Kaardistusele vastanud said esitada ka omapoolse soovi kuldkalakesele, mis osaliselt aitab saavutada ka tulevikupilti. Kõige enam tuntakse muret kiire läbipõlemise pärast, mida aitaks osaliselt vältida lisaks seesmisele motivatsioonile ka välised motivaatorid, nt noorsootöötaja palgasüsteemi ja teiste toetavate tegevuste kas loomine või jätkamine. Lisaks toodi välja, et kuigi

avatud noorsootöösse on oodatud kõik noored, valutatakse südant noorte pärast, keda keegi ei märka või kes on sattunud raskustesse, et nemad ikka endiselt noortekeskusesse jõuaks.

Nii noorsootöötajatele kui ka teistele noortega töötavatele spetsialistidele soovitakse rohkelt kannatlikkust, arukust, avatust, tolerantsust, mõtteerksust ja osavust. Otsustajate suunal soovitakse, et noortekeskus jääks ka edaspidi apoliitiliseks ja ei sõltuks erakondlikust agendast, sest noortekeskus on see, kes loob ühiskonda lisaväärtust. Soovitakse ka ressursse ruumide ja vahendite tarbeks, noortekeskuste-vahelisi ühisprojekte, uusi avatud noorsootööd väärtustavaid juhte keskustesse, et jätkuks riiklik noortekeskuste ja huvitegevuse rahastus, paindlikku eelarvet, uut mõistlikku arengukava jmt.

Kokkuvõttes saab välja tuua, et noorsootöötajad unistavad, et noortekeskuste näol oleks ja jääks noortele kaasaegsete ja kvaliteetsete võimalustega koht, kuhu tulla ja kus olla ning saada toetust, et realiseerida oma mõtteid ja ideid.

Peamised märkamised kaardistusel

- 135 noortekeskuse kohta on avatud noorsootöö teenused noortele kättesaadavad keskmiselt 24 tundi nädalas. 77% asutustest pakuvad teenust üle 21 tunni. 44% neist pakuvad teenust vahemikus 30–40 tundi nädalas ja 33% 21 kuni 29 tundi nädalas. 40% on noortekeskusi, mis hetkel ei suuda tagada miinimumstandardis ette nähtud tunde või pakuvad kuni 24 tundi nädalas.
- Igapäevane külastajate arv 135 noortekeskuste kohta on 2734¹⁹ noort, mis teeb 9,7 ruutmeetrit noore kohta. Olemasolevate ruutude arv ei sõltu asukohast.
- 135 vastanud noortekeskuste kohta osaleb noortekeskuste töös 39885 noort. Võttes aluseks, et kaardistusele vastas veidi alla 50% noortekeskustest, saab järeldada, et Eestis osaleb avatud noorsootöös iga-aastaselt tõenäoliselt 75000–80000 noort.
- Kõige enam osalevad avatud noorsootöös vastanute arvates noored vanuses 7–16. 98% asutuste noortekeskustes osalevad noored vanuses 12–16 ja 96% asutuste keskustes noored vanuses 7–11. Samas on kõrge osalus ka vanusegrupil 17–19, kes osalevad 75% vastanud asutuste noortekeskustes. Vähem osaleb noori vanuses 20+, aga samas on see sihtgrupp esindatud siiski rohkem kui 1/3 Eesti noortekeskuste asutustest.
- Teatud noorsootöö teenused ei ole igas asutuses esindatud, sh ei pakuta ka teenuseid igale vanusele. Mitmes asutuses ei pakuta teenuseid, nagu näiteks mobiilne noorsootöö, tugiteenused ja rahvusvaheline noorsootöö.
- Noortekeskustes toimub töö suuresti sihtgrupipõhiselt, kõik vanused on esindatud ainult avatud ruumi teenuse (avatud ruum, projektid, noorteinfo, esmatasandi nõustamine), vabatahtliku tegevuse ja huvitegevuse osas. Sihtgrupipõhine töö on suunatud pigem vanemale noorele, sh tööhõivelisusega seotud tegevuste, rahvusvahelise noorsootöö, mobiilse noorsootöö, koolituste, laagrite ja osaluskogude tagamiseks.
- Noortekeskuste eelarved ja noorte osalus teenuses on aastati erinev, samas 2019. aasta alusel varieerub KOVi toetus noore kohta 20 eurost 1667 euron, noortekeskuste ruutmeetrite kohta varieerus summa 29 eurost 4029 euron.
- 6% asutustest tõid välja, et nad ei ole täpselt kursis, kui palju lisaraha nad on juurde toonud, kõik teised vastanud asutused tõid välja, et nad on lisarahastust juurde leidnud. 20% lisaks KOVi toele on juurde leidnud 35% asutustest, 10% lisatuge on leidnud 31% asutustest ja 40% lisatuge 11% asutustest. 2% asutustest on lisarahastust leidnud kuni 90%.
- Kõige enam on asutused välja toonud, et lisarahastuse võimaluse korral suunaks nad selle kas lisatööjõu palkamiseks või töötajate koormuse tõstmiseks (53%). Teisena nimetati sise- ja välitegevusvahendeid (33%), kolmandaks lisaressursse, mis võimaldaks töötajatele arendusvõimalusi ja pakkuda *coachingut* ja nt supervisioone (25%).
- Vastustes joonistub kõikide vanusegruppide põhiselt välja, et suurem osa teenustele suunatud eelarvest läheb eelkõige avatud noorsootöö, huvitegevuse, esmatasandi nõustamise, noorteinfo ja projektide nõustamise osutamiseks.
- Kõige enam peavad asutused leidma lisaressursse koolituste, huvitegevuse, mobiilse noorsootöö, rahvusvahelise noorsootöö, tugiteenuse ja malevate tagamiseks. Vanusegrupiti on 7–11-aastaste puhul välja toodud teatud vajadus lisaressurssideks huvitegevuse ja laagrite osas, vanuses 12–16 vabatahtliku tegevuse, mobiilse noorsootöö, malevate, Noorte

¹⁹ Suurem osa noortekeskustest kogub osalusstatistikat Logiraamatu kaudu, mis annab täpse osalejate ja vajadusel erinevate noorte arvu

Tugila, huvitegevuse, laagrite, koolituste ja rahvusvahelise noorsootöö jaoks. 16+ tarbeks aga vajatakse lisaressursse eelkõige malevate, rahvusvahelise noorsootöö, vabatahtliku tegevuse ja koolituste suunal.

- 25% kaardistuses osalenud asutustel puudub arengukava ja neid ei ole nimetatud ka kohaliku omavalitsuse arengukavas. Rohkem kui poolte noortekeskuste asutuste (55%) arengukava on seotud kohaliku omavalitsuse arengukavaga, 33% puhul on seotud noortekeskuse arendustööd puudutav info arengukavas üldiselt nimetatud, 22% puhul seotud konkreetselt noortevaldkonna arengukava osaga. 11% vastanud asutuste puhul on neil oma arengukava ja mõned arengukavad on loomisel.
- 37% vastanud asutustest, kellel on olemas kas oma või on asutus nimetatud KOVi arengukavas, tõid välja, et kasutavad arengukava iga-aastase tegevuskava loomiseks ja seda rakendatakse ka igapäevaselt asutuse juhtimiseks. Ainult iga-aastase tegevuskava tarbeks kasutatakse arengukava 49% vastanud asutuste puhul.
- Uurides, miks asutusel oma arengukava ei ole, toodi 30% puhul välja, et eraldi vajadus puudub, sest on nimetatud kohaliku omavalitsuse arengukavas, 25% on seda kas uuendamas või loomas, 25% ei tea, miks neil arengukava ei ole. Ülejäänute osas on toodud välja, et puudub kompetents ja ühine arengukavade koolitus (20% asutusi) võiks sellele probleemile aidata lahenduse leida.
- Suures osas toodi välja, et noorsootöö kvaliteedi hindamise puhul mõeldakse “Noorsootöö kvaliteedi hindamismudelit”, kuid nimetati ka noortekeskuse enda võimalusi ja “Noortekeskuste mõju hindamine muutuste märkamise kaudu” mudelit. 7% vastanud asutustest tõid välja, et ei ole kunagi noorsootöö kvaliteeti hinnanud, 13% puhul ei osatud küsimusele vastata, 80% puhul on see toimunud aga erinevatel aegadel. Rohkem kui pooled kaardistusele vastanud noortekeskustest on seda teinud vähemalt viimase kolme aasta jooksul, viimase aasta jooksul lausa 37%.
- 30% asutustest tõid välja, et kvaliteedi hindamise tulemusel lisati arendusvajadused arengukavva ja osaliselt (7% vastanutest) lisati rahaline tugi selle lahenduse elluviimiseks. 40% puhul tehti küll järeldusi, aga muutused olid pigem väikesed, samas mõni kitsaskoht sai siiski lahenduse.
- Kõik vastanud noortekeskused tõid välja, et nad saavad peamise tagasiside noorte poolt igapäevase töö käigus ja kõik küsivad tagasisidet. 50% (27) vastanud asutusi viivad kord aastas läbi põhjalikuma küsitluse, 15% (5) teevad seda vastavalt noorsootöö kvaliteedi hindamise intervallile. 69% peab oluliseks iga ürituse lõpus tagasisidet küsida.
- 32% vastanud asutustest tõid välja, et nende asutuse esindaja kuulub ametlikult temaatilistesse komisjonidesse ja 48% puhul, et asutused osalevad kutse korral. 10% puhul tõid asutused välja, et nende esindajad temaatiliste komisjonide töös ei osale. 10% puhul leiti, et piirkonnas temaatilised komisjonid puuduvad, ei ole vajalikud osalemiseks või on lõpetanud töö.
- Vastanud asutuste alusel saab välja tuua, et kõige vähem on hetkel tehtud koostööd kutsekoolide (51% ei tee), kriminaalhoolduse (44% ei tee) ja Rajaleidja (35% ei tee) keskusega. Igapäevaselt või pigem kord nädalas tehakse koostööd pigem KOVi noorsootöö osakonna ja põhikoolidega, pigem paar korda kuus KOVi sotsiaalosakonnaga, pigem kord kuus noorteühendustega, pigem kord kvartalis gümnaasiumite, teiste ANKide, osaluskogude, mäluasutuste ja huvikoolidega, pigem kord poolaastas Politsei- ja Piirivalveameti ja pigem kord aastas Eesti Töötukassa, Rajaleidja, kriminaalhoolduse ja Päästeametiga.

- Noortekeskused töid välja, et üldiselt tehakse igapäevane kommunikatsioon vastavalt üksitegevustele (60%), 15%-l vastanud asutustest on olemas kommunikatsiooniplaan, mille alusel ka igapäevaselt toimetatakse. 25% puhul on kommunikatsiooniplaan küll olemas, aga selle järgimine on pigem juhuslik.
- Kõige rohkem kasutatakse kõikide vanusegruppide puhul sotsiaalmeedia ja kohaliku tasandi ajalehe võimalusi. Kolmas kanal on koduleht, järgnevad maakonnaleht, raadio ja TV ning üle-eestiliste ajalehtede võimalused. Vähesel määral on näha, et kodulehte kasutatakse vähem 7–11-aastaste noorte puhul, sotsiaalmeedias sihitakse oma infoga kõige vähem KOVi suunda, kohalik ajaleht on kõige enam sihitud lastevanematele, maakonnaleht, raadio, televisioon ja üle-eestilised ajalehed on aga kasutuses üldisema teavituse osas ja suunatud laiemale kogukonnale.
- Meediakanalite kasutus asutustes on erineva intensiivsusega. 35% vastanud asutustest ilmutab artikleid kas kord nädalas või paar korda kuus. Veerand asutustest pigem kord kvartalis, 39% aga harvemini kui paar korda aastas.
- Kaardistusele vastati 135 noortekeskuse ja 245 noorsootöötaja kohta. Tulemused näitavad, et pigem on noortekeskuses tööl noorsootöötaja, kelle tööstaaz on pikem kui kaks aastat. Enam kui kaks aastat tööstaazi on Eestis 62%-l noorsootöötajatest, sh 18% omavad 6–10 aastast kogemust ja 13% juba pikemaajalist kogemust ja on tööl olnud 11 aastat ja kauem.
- Üle poolte noortekeskuste asutustest omavad ajalist ressursi lisaks kontaktööl 20-30% tööajast, kuid on ka noortekeskusi, kus mõnel töötajal on võimalus spetsiifiliselt keskenduda 80–90% teistele tegevustele, mis ei ole seotud noorte kontaktööga.
- Suuremas osas Eesti noortekeskustes on avatud ruumi teenust pakkumas üks kuni kaks töötajat, 37% vastanud asutustes üks. Kaks töötajat ja enam on 36% asutustes.
- Kõige kõrgemalt hinnati järgmiste kompetentside olemasolu: noorte kaasamise, mitteformaalse õppe toetamise, info jagamise, noorte esmatasandi nõustamise ning tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamine.
- Kõige madalamalt hinnati järgmiste kompetentside olemasolu: erivajadustega noorte kaasamine, noorte digitaalse kirjaoskuse toetamine, kodanikuhariduse toetamine ja mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatu mõtestamine koos noortega.
- Võttes aluseks, et kvaliteetse avatud noorsootöö tegemiseks on oluline ruumide, töötajate arvu ja kompetentsi suhe noorte arvu ja vajadustega, tõi kaardistus välja, et see kooslus on täna olemas vaid 9% vastanud asutustest. 22% asutustest vajab rohkem ressursse spetsialistide palkamiseks, 18% vajab teenuse pakkumiseks paremate töötingimustega ruume ja samapaljud vajavad lisaks paremate töötingimustega ruumidele ka inimressursi; 13% vajab lisateadmisi teenuse osutamiseks, 11% vajab aga kõigi kolme komponendi muutust – ruume, inimressursi ja lisateadmisi. 9% vajab kahe komponendi arendust: rohkem inimressursi ja teadmisi.
- Eesti noortekeskustes on ruumilised võimalused vastavuses vajadustega 53% asutuste puhul; 60% vajab teenuse kvaliteetseks osutamiseks rohkem töötajaid ja 33% vajab noorte ootustele vastamiseks lisateadmisi, kompetentse.
- 36% asutustest peavad koolitusel osalemiseks hoone sulgema ja avatud noorsootöö teenust samal ajal pakkuda ei saa. 27% asutuste puhul on keskuses mitu töötajat ja koolitusel käimist kombineeritakse omavahel, 11% puhul kaasatakse keskusesse täiskasvanud noor, kellel on varasem kogemus, 8% leiab tasulise asendustöötaja ja sama paljud pakuvad koolituspäeval kas mobiilse, nutika või kombineeritud noorsootöö võimalusi. Vähesel

määral otsitakse asendustöötaja, kes tasu ei saa, või mõni lapsevanem. 3% toob välja, et sel põhjusel nad koolitusel käia ei saa.

- Kõige enam (44%) leiti, et koolitusel käimise lahendaks asendustöötajate süsteem, nt saavad nendeks olla mobiilsed noorsootöötajad, vabatahtlike ja spetsialistide võrgustik, noorsootööd õppivad noored. Oluline on riiklik tugi ja töö KOVi suunas, et ANKis peab töötama vähemalt kaks töötajat (29%), lisarahastuse võimalusi sarnaste olukordade lahendamiseks (15%) (nt fond asendustöötaja palkamiseks koolituse ajaks) ja e-noorsootöö võimalused koolituse ajaks (5%).
- 17+ noored on kaasatud ja oodatud erinevatele koolitustele, töötubadesse, väljasõitudele ja vestlusõhtutele. Noortele pakutakse mitmeid huvipõhiseid (huvi)tegevusi, mis võivad olla algatatud ja juhitud ka noorte endi poolt. Üks osa vanusegrupi noori osaleb rahvusvaheline noorsootöö võimalustes ja on hõivatud interaktiivsete ja uuenduslike tegevuste, nagu näiteks Idee Hackaton, Brain Talks, Globe jmt, ja erinevate osalusvormide korraldamisega. Ühe osa vanusegrupi noortega kohtutakse mobiilse noorsootöö kaudu, kus noor saab tuge seal, kus tema on.
- Noortekeskused vajavad 17+ sihtgrupi toetamiseks lisaressursse ja eelkõige koolituste ja õppevisiitide suunal, mis võimaldab noortele pakkuda kas majast väljaspool olevaid tegevusi või eluliste oskuste saamiseks kaasata spetsialiste teistest valdkondadest. Olulisena toodi välja ka inimressursi vähesus, mistõttu peavad noorsootöötajad tegema valikuid, kellele suunatud teenuseid eelkõige pakkuda.
- 17+ sihtgrupiga töötamiseks kompetentside vajadused on kooskõlas ühiskonnas toimuvaga, kus noorsootöötajad püüavad end pidevalt kursis hoida ja jõustada noori nende vajadustest lähtuvalt. Esile on tõusnud varasemaga võrreldes vaimse tervise ja emotsioonide juhtimise teemad.
- Lahendustena tegurite osas, mis alati ei tulene noortekeskusest või noorsootöötajast endast, tuleks suurem tähelepanu suunata võimalustele, et noortekeskuste ruumid (tuge ehituseks ja kujundamiseks), tegevusvahendid ja kompetents vastaksid rohkem 17+ vanusegrupi ootustele ja vajadustele. Läbi kommunikatsiooni või uute noorsootöö võimaluste on võimalik 17+ vanusegrupp omakorda jagada mitmeks grupiks ja kaasata nad noorsootöösse ka siis, kui noor õpib, töötab või on loonud pere. Selleks on aga vajadus lahendada eelpool nimetatud väljakutsed, et uus sihtgrupp keskusesse jõuaks. See võib olla seotud ka keskuse töö põhjaliku analüüsi vajadusega, et leida parimad lahendused teenuse ligipääsetavuse ja kättesaadavuse osas. See omakorda eeldab lisafinantseeringuid kas tööjõu, koormuse või tegevusvalikute laiendamise osas.
- Noorsootöötajad unistavad, et noortekeskuste näol oleks ja jääks noortele kaasaegsete ja kvaliteetsete võimalustega koht, kuhu tulla ja kus olla ning saada toetust, et realiseerida oma mõtteid ja ideid. Noorsootöötajatele kui ka teistele noortega töötavatele spetsialistidele soovitakse rohkelt kannatlikkust, arukust, avatust, tolerantsust, mõtteerksust ja osavust. Otsustajate suunal soovitakse, et noortekeskus jääks ka edaspidi apoliitiliseks ja ei sõltuks erakondlikust agendast, sest noortekeskus on see, kes loob ühiskonda lisaväärtust. Soovitakse ka ressursse ruumide ja vahendite tarbeks, uusi avatud noorsootööd väärtustavaid juhte keskustesse, et jätkuks riiklik noortekeskuste ja huvitegevuse rahastus, paindlikku eelarvet, uut mõistlikku arengukava jmt.

Poliitikasoovitused

1. Noortekeskuste teenuse ligipääsetavuse (ruumilised ja tehnilised, füüsilised ja virtuaalsed võimalused) ja kättesaadavuse (teenuse kättesaadavus nädalas, inimressursi olemasolu, koormuse vastavus vajadustele, kompetents) tagamiseks on vajadus avatud noorsootöö jõulisemaks teavitustegevuseks (sihtgrupid: KOV, noortekeskused, noored, riik).
2. Avatud noorsootöö konkursi uued ettepanekud lähtuvalt kaardistuse järeldustest.
3. Jätkata noorsootöötajate jõustamist avatud noorsootöö teostamisel.
4. Jätkata erinevate koolituste korraldamist, sh e-koolitused.
5. Suunata rohkem ressursse noorsootöötajate enesehoiu tagamiseks, sh koolitustel osalemise süsteemi teadlikum analüüs ja arendustöö.
6. Noorsootöötajatele suunatud toetavate tööriistade loomine (digitaalsed võimalused, sh E-Varaait arendustöö).
7. Analüüsida noortekeskuste arengukava vajadust ja luua toetav keskkond selle koostamiseks.
8. Leida rahalisi ressursse, et tuua noortekeskustesse rohkem uuenduslikke meetodeid ja lähenemisi.
9. Leida rahalisi ressursse, et tuua noortekeskustesse rohkem 17+ noori huvitavaid tegevusi.
10. Leida rahalisi ressursse, et ruumilised tingimused ja tehnika/vahendid vastaksid noorte vajadustele.
11. Leida võimalused toetamiseks noortekeskusi kommunikatsiooni vajaduse mõtestamisel ja loomisel.

"Näeme noori eneseteadlike, oskuslike ja teotahtelistena".

"Et noortekeskuste näol oleks ja jääks noortele kaasaegsete ja kvaliteetsete võimalustega koht, kuhu tulla ja kus olla ning saada toetust, et realiseerida oma mõtteid ja ideid."

"Et noorsootöö toimetaks igal pool üle Eesti ja oleks igal pool ka rahaliselt võrdselt väärtustatud."

"Soovin, et iga inimene näeb iseendas ilu ja väärtust ja läbi iseenda näeb ilu ja väärtust ka kõigis teistes".

"Palun anna noorsootöötajatele mõtteerksust ja osavust, et õigel ajal ja õiges kohas leida iga inimesega suhtlemisel õiged sõnad ja nüansid".

Noortekeskuste kaardistus 2020